

Чи є в найбагатших гроші для
Перемоги?

Різновекторність олігархії
під час шторму: донати,
розбудова бізнесу,
суди з Україною.

» стор. 4

Кайданки для «Браслета»

Деталі
гучного
скандалу
в Полтаві

» стор. 8

Ходить гарбуз
по городу...

Від супів до напоїв

» стор. 14

Україна молода

Середа, 13 листопада 2024 року

№46 (6010)

Учорашні курси
НБУ:
1\$ = 41,298 грн
1€ = 43,994 грн

«Ера Трампа»: чого чекати Україні

Чи перебуватиме США 12 років під повним контролем трампістів і яка доля
модифікованої «доктрини Монро»?

» стор. 5

Американські громадяни обрали собі президента. А нам своє робить...
Фото з сайту suspilne.media.

Микола Княжицький
співголова депутатської групи ВРУ
з міжпарламентських зв'язків з Республікою Польща

«В очікуванні російської агресії Польща почала наймасштабніше у своїй історії переозброєння серед країн ЄС: 5% польського ВВП йде на армію, а це майже 50 мільярдів доларів».

СПІВПРАЦЯ

Карпати єднають народи

Уперше у столиці проходить форум, який проводили у серці Гуцульщини

Форум Центральної та Східної Європи Via Carpatia цього року проводять у Києві.
Фото з сайту espreso.tv.

Ярослава НАУМОВА

У Києві 11–13 листопада проходить Форум Центральної та Східної Європи Via Carpatia. У фокусі Форуму — теми безпеки, енергетики, дипломатії та культури, серед спікерів — депутати, посадовці, громадські діячі, інтелектуали та митці з Польщі та України.

Від початку створення, з 2018 року, Via Carpatia відбувалася в серці Гуцульщини — Верховині та Криворівні, а також у Львові та Івано-Франківську. Цього разу гостей з-поза обох боків Карпат уперше приймає Київ.

Серед основних подій форуму — велика «Українсько-польська зустріч», ініційована співголовами депутатської групи з міжпарламентських зв'язків з Республікою Польща Миколою Княжицьким, Артемом Ковальовим та головою польсько-української парламентської групи Марціном Босацьким. Представницькі делегації з України та Польщі — очільники стратегічних міністерств, представники оборонних структур, військові експерти — зосереджуються на перспективах співробітництва в оборонній галузі, безпекових проєктах, спільних розробках та інших заходах із протистояння викликам російської агресії.

«В очікуванні російської агресії Польща почала наймасштабніше у своїй історії переозброєння серед країн ЄС: 5% польського ВВП йде на армію, а це майже 50 мільярдів доларів. Значна частина такого проєкту може бути розміщена в Україні», — коментує Микола Княжицький.

Серед інших тем українсько-польської зустрічі — відбудова України. Йдеться не лише про безпосередню відбудову зруйнованих об'єктів, а й про відновлення економіки та створення умов для повернення

біженців. «Енергетична» панель присвячена не лише відновленню пошкоджених об'єктів, а й розвитку енергетики як потенційно привабливого сектору для міжнародної співпраці.

Митці, інтелектуали та політики обох країн об'єдналися у спеціальній дискусійній панелі «Шедври мистецтва як опора в хаосі війни», присвяченій ролі класичного мистецтва та історичних символів у часи війни.

Приклад успішної співпраці в культурній сфері — вистава «Дзяди» у виконанні акторів Івано-Франківського драмтеатру. Твір Адама Міцкевича до сучасного контексту інтерпретовано польською режисеркою Майєю Клечевською та українським режисером Ростиславом Держипільським. У межах Via Carpatia — прем'єра вистави для столичної аудиторії.

У межах форуму також відбувається літературно-мистецька зустріч військових письменників «Контекст: війна». Вона передбачає літературну мінірезиденцію, дводенні публічні літературні читання, спеціальну дитячу програму.

Традиційно Via Carpatia завершується врученням премії імені видатного друга України, польського філософа і літописця Гуцульщини Станіслава Віценца «За гуманістичне служіння та внесок у розвиток регіонів». Визначний польський інтелектуал та гуманіст першої половини ХХ століття відкрив світу магічну Гуцульщину, написавши твір «На високій полонині». «Він писав польською, але сам казав, що мислить українською. Поляк, який у своєму дворі в Коломиї поставив пам'ятник Івану Франку, — перший в історії. Чим не постать для тривалого поєднання двох народів?» — коментує Микола Княжицький. ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Победобесіє по всій лінії фронту росія часто влаштовує, орієнтуючись на певні події. Цього разу причиною загострення імперських амбіцій стала дата інавгурації Дональда Трампа, після якої, на думку багатьох експертів, може розпочатися переговорний процес.

Ключовим регіоном у цьому списку стала Курська область. Аби повернути над прифронтовою територією повний контроль, кремль переправив сюди 50-тисячне угруповання, посилене солдатами з північної корей. За даними британської військової розвідки, у найближчі дні росія, ймовірно, посилює удари БПЛА по наших позиціях, використовуючи нові пускові майданчики поблизу кордону. У свою чергу українські експерти вважають, що росіяни можуть планувати масштабну контратаку із західного флангу, аби просунути-ся в бік Сумської області.

Проте сьогодні рашистські війська несуть на Курщині великі втрати. Як повідомляє проєкт DeepState, днями росіяни пішли на прорив, застосувавши у ході п'яти атак 29 одиниць бронетехніки, але в них нічого не вийшло. Понад 300 орків було вбито та серйозно поранено. Решта втекла, засівши в лісопосадках.

Активізувалися окупанти і на Запорізькому напрямку. «Штур-

НА ФРОНТІ

Інавгураційний дедлайн

Рашистські війська отримали наказ захопити якомога більше українських територій до вступу Дональда Трампа на президентський пост

мові дії можуть розпочатися незабаром, — повідомив Reuters речник Сил оборони Владислав Волошин. — Не говоримо про тижні, ми очікуємо, що це може статися з дня на день. Наразі точно не встановлено, чи це буде повномасштабний наступ, чи серія окремих штурмів, але розвідка фіксує підготовку бронетехніки та значної кількості безпілотників для підтримки операції».

Українські захисники вже готуються дати їм відсіч. Як повідомила пресслужба ГУР, бійці розвідки днями виявили накопичення десантників псковської дивізії у лісопосадці на Запоріжжі, після чого воїни угруповання військ «Таврія» вдарили по них ракетами. У результаті було знищено два важкі трали з окупантами «на борту».

Донецький регіон, який рашисти прагнуть захопити повністю, й далі залишається найгарячішою точкою фронту. «Російські війська успішно використовують

нещодавнє захоплення Вугледара для досягнення тактично значущих успіхів на південь від Курахового, — повідомили експерти американського інституту вивчення війни (ISM). — Наразі вони намагаються охопити Курахове з півночі та півдня та вирівняти лінію фронту між Сонцівкою (на північний захід від Курахового) та Шахтарським (на північний захід від Вугледара)».

Імперські амбіції кремля мають для росії досить високу ціну. Як повідомив Генштаб ЗСУ 11 листопада, лише за одну добу втрати ворога становили 1 тис. 700 осіб загиблими і пораненими. Було знищено також 200 одиниць техніки. Це свідчить про те, що наші війська мають змогу «мінусувати» навіть те озброєння орків, що розташоване в їхніх тилах.

З початку повномасштабного вторгнення загальні втрати армії загарбників у війні перевищили 700 тисяч. ■

ЧАС «Т»

Зупинка Гамлета

Виставу «На*l*t» Тамари Трунової в Києві після берлінської прем'єри показали майже через півтора року

Валентина ГРИГОРЕНКО

У столичному Театрі драми і комедії на лівому березі «виставу у виставі» з назвою, що в перекладі означає «повна зупинка» — «На*l*t», показали майже через півтора року після того, як її київські актори вперше зіграли у Німеччині. Власне, виконавці на сцені розповідають немало про самих себе: як готувалися до прем'єри у березні 2022 року шекспірівського «Гамлета» і як їхні плани, як і всіх українців, змінив повномасштабний напад росії.

Авторка ідеї, драматургії і сценографії, режисерка вистави — Тамара Трунова. Все починалося з того, що вона перемогла на режисерському фестивалі RADAR OST (Мюнхен) і представники Гете-інституту запропонували фінансово підтримати її наступний проєкт. Ним відома українська режисерка мала відкрити у 2023 році фестивалі RADAR OST у Берліні.

Передувала постановці 20-денна резиденція у столиці Німеччини. Ре-

жисерка проводила з акторами й акторками інтерв'ю, які майстерно введені в канву вистави. Говорили про пережиті і те, як усіх змінила повномасштабна війна. Скажімо, ще на початку цього вторгнення росії в Україну в актриси Ірини Ткаченко від влучання ворожої зброї вигоріла квартира, постраждала її колекція орхідей. Тому у виставі є сцена з квітами.

Актор Володимир Кравчук з'являється у виставі у відео на екрані, бо став захисником.

У постановці також задіяні: Олег Стефан, Марина Клімова, Олена Бушевська, Дмитро Олійник, Віталій Салій, Олександр Соколов, Катерина Кістеня. Музика — Маттіас Крємсрайтер. Світло та відеопроєкція — Руслан Березовий. Робота з текстами — Марина Смілянець.

«На*l*t» — це мистецька розповідь про незіграні ролі у виставі «Гамлет»; розвінчування стереотипів про українців, які опинилися за кордоном через війну; десь психотерапевтичний досвід. І віра в майбутнє. Але

Актор-захисник Володимир Кравчук у виставі «На*l*t».
Фото Театру драми і комедії на лівому березі.

воно — як сновидіння й алюзія на картину фламандського художника періоду Ренесансу Пітера Брейгеля Старшого «Сліпий веде сліпого», написаної в далекому 1568 році. Люди ж бо донині не завжди свідомі, чи за тим провідником ідуть...

У виставі коротко звучать болучі спогади про загиблих українців. На секунди прізвища — як яскраві спалахи мужності і самопожертви — розривають темні зали. Згадують тих, кого забрала ця понад 10-літня війна: актора Пашу Лі, соліста Паризької опери Василя Сліпака, фотографа Макса Левіна, художницю Любов Панченко, письменника Володимира Вакуленка, поетів Максима Кравцова, Гліба Бабіча, Іллю Чернілевського, активіста Романа Ратушного, ре-

жисера-документаліста Олега Бабало, режисера монтажу Віктора Ониська, письменницю і правозахисницю Вікторію Амеліну...

Між спогадами і рефлексіями у виставі «На*l*t» залишається основне питання: «Бути чи не бути?». Утім однозначну відповідь ++ демонструє Україна уже понад 990 днів на рядках з Шекспіра, який задавав питанням: «У чому більше гідності: скоритися//Ударам долі і лягти під стріли//Чи опором зустріти чорні хвилі//Нещастя — і тим спинити їх?».

Виставу «На*l*t» успішно показували на фестивалях у Румунії, Польщі, Німеччині. Тепер її мають змогу дивитися глядачі у Києві — щоб у фіналі почути: «Хай настануть інші дні!». ■

■ СТОЛИЦЯ

Юрта незламності і дружби

Казахські пісні звучали у столичному парку Шевченка

Марина ГОНЧАРУК

У Києві відзначили День Республіки Казахстан — у культурному просторі «Юрта незламності». Таким чином подякували казахам за допомогу в скрутні часи та підтримку України.

На відкритті святкового заходу пролунали українські та казахські державні гімни у виконанні Київського академічного муніципального духового оркестру. Учениці Київської школи українського танцю «Барвіночок» виконали казахський танець «Камажай».

А вокальний ансамбль народної пісні «Веселад» заспівав «Пісню братерства», яка присвячена дружбі двох народів. Автор слів — Дмитро Луценко, а музика Ігоря Шамо. Це один із найвідоміших творчих тандемів в історії українського пісенного мистецтва. Митці є творцями гімну Києва.

«Ми вирішили цього дня у подарунок казахському народу показати, як українці вшановують казахську культуру, адже в центрі Києва, у парку імені Тараса Шевченка, розташована наша «Юрта незламності» — автентична юрта, яка показує побут казахів. Ми попросили українські колективи виконати

День Казахстану. Київ, парк Шевченка.
Фото надане організаторами.

казахську музику, пісні, танці. І я радий, що вони залюбки погодились», — прокоментував голова міжпарламентської групи дружби «Україна—Казахстан», співзасновник проекту «Юрта незламності» Сергій Нагорняк, за ініціативи та підтримки якого відбувся захід.

Особливою об'єднаною фігурою для наших двох країн є Тарас Шевченко, 210 літ від дня народження якого відзначаємо цього дня. Нагадаємо, що знаковий український поет і художник за царату 10 років провів у засланні в Казахстані. Він зображував на своїх картинах і в літературній творчості казахський народ, його побут і культуру. Тож

не дивно, що у Київ на святкування приїхали і колективи з малої батьківщини Тараса Шевченка, з нині Черкаської області.

Народний аматорський ансамбль народної пісні «Заспів» завітав з міста Звенигородка. Цього року там було встановлено «Тарасову юрту» — частину проекту «Юрта незламності». Також із Черкащини приїхав народний аматорський хор «Родина».

Гостям святкування продемонстрували казахські народні костюми. Усіх бажуючих пригощали казахськими чаєм та національним хлібом — баурсаками — і солодощами. ■

Людмила НІКІТЕНКО

Одному з підрозділів Національної гвардії, який зараз захищає Україну, черкащани передали на фронт сучасний мобільний шпиталь. Про це «Україні молодій» повідомили в Черкаській ОВА.

Як розповідає голова обласної військової адміністрації Ігор Табурець, шпиталь відповідає всім стандартам та облаштований найнеобхіднішим. Для невідкладної медичної допомоги там є операційна й унікальне обладнання.

«Попрі габарити та повноцінний функціонал, військовий шпиталь мобільний і, головне, оперативний у розгортанні. Для підрозділу, куди ми його передаємо, це справді важлива опція», — говорить очільник Черкащини.

Черкаська область отримала цей шпиталь як гуманітарну допомогу, уточнив Ігор Табурець. «Завдячуємо за це нашим європейським партнерам, волонтерам і соціально відповідальному черкаському бізнесу. Тепер шпиталь працюватиме там, де він потрібен для порятунку життів наших воїнів», — сказав голова Черкаської ОВА.

До речі, не так давно черкаща-

■ БОЙОВИЙ ТИЛ

Операційна на колесах

Черкащина передала мобільний шпиталь нацгвардійцям

Сучасний мобільний шпиталь рятує захисників.
Фото надане Черкаською ОВА.

ни передали 118-й окремій бригаді територіальної оборони ЗСУ, в якій боронять країну їхні земляки, два безпілотні комплекси по 50 БпЛА

та 6 станцій РЕБ, а для потреб 3-ї окремої штурмової бригади доставили відеопередавачі, генератор та металеву піч для обігріву. ■

Людмила НІКІТЕНКО

■ ОВВА!

Наркопосіви зі зрошуванням

Золотоніські ділки насіяли конопель на 3 мільйони гривень

На Черкащині у рамках профілактичних заходів із виявлення наркомісних рослин поліцейським стало відомо про можливе незаконне вирощування конопель на території села Хомівщина Золотоніського району. Як повідомили «УМ» в обласній поліції, працівники управління боротьби з наркозлочинністю під час відпрацювання території і справді виявили земельну ділянку з наркопосівами.

«З'ясувалося, що для незаконного вирощування конопель зловмисники використали покинуте у селі домоволодіння. До наркопосіву від цистерни було проведено навіть крапельне зрошування»,

— розповідають правоохоронці. Загалом, уточнюють вони, поліцейські нарахували майже 7 тисяч кущів конопель. За цінами чорного ринку вилучені наркорослини мали б принести «господарям» орієнтовно 3 млн гривень.

«Кілька кущів відправлено на дослідження до Черкаського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС

України. А інші коноплі, після складання необхідних процесуальних документів за участі представників місцевого старостату, було вилучено», — кажуть у поліції.

Під час санкціонованого обшуку поліцейські виявили пристрої для куріння, а також сушіння наркорослин та інші речові докази. Тож за вказаним фактом слідчі під процесуаль-

ним керівництвом Золотоніської окружної прокуратури розслідують кримінальне провадження за ч. 2 ст. 310 «Посів або вирощування снотворного маку чи конопель» Кримінального кодексу України. Санкція статті передбачає позбавлення волі на строк від трьох до семи років. Наразі встановлюють осіб, причетних до незаконного вирощування цих рослин. ■

■ ПОСТАТЬ

Служив Богу й Україні

У столиці вшанували провідника української церкви й національного руху Андрея Шептицького

Після показу. Актори Лідія Данильчук і Володимир Губанов — у центрі.
Фото Національної філармонії України.

Євдокія ФЕЦЕНКО

У Києві до 80-х роковин відходу від земних справ праведного митрополита Української греко-католицької церкви Андрея Шептицького на сцені Національної філармонії представили проєкт «Моя найдорожча Мамо». Театральному-музичне дійство створили Львівська національна філармонія імені Мирослава Скорика та сучасний український експериментальний «Театр у кошику».

Текстовою основою проєкту є художня епістолярна повість Григора Лужницького «Дванадцять листів о. Андрея Шептицького до матері» і фрагменти спогадів Софії Шептицької, з роду Фредрів, — «Молодість і покликання Романа Шептицького». Глядачі спостерігали за переломним моментом, коли молодий Шептицький, у майбутньому митрополит Андрей, вирішив іти духовним шляхом.

У ролі митрополита Андрея виступив заслужений артист Володимир Губанов, а його матір'ю, Софією Шептицькою, на сцені стала заслужена артистка Лідія Данильчук. Гармонійно доповнили цей дуєт чоловічий вокальний ансамбль «Каллофонія», сопрано Софія Соловій та фортепіанний супровід Оксани Рапіти. Львівський проєкт у Києві представляла особисто авторка сценічної реалізації і режисурі Ірина Волицька.

Андрей Шептицький (1865—1944), який у хрещенні отримав ім'я Роман-Марія-Александр, — предстоятель Української греко-католицької церкви, митрополит Галицький, архієпископ Львівський (1901—1944), доктор права і богослов'я. Є одним із найвидатніших провідників української церкви й національного руху першої половини ХХ століття.

Лише кілька фактів. У 1900 році, на 35-му році життя, 8-му році священства та першому році єпископства, Андрей Шептицький став митрополитом. Папський указ про призначення був підписаний 17 грудня, офіційна інавгурація відбулася через місяць — 17 січня 1901 р. На той час Греко-католицька церква в Галичині мала 751 парафіяльний храм, 196 дочірніх церков, 28 каплиць та 932 священників.

Однією з місій Андрея Шептицького стало відновлення митрополичих повноважень на тих канонічних територіях Української Церкви, унію на яких скасував російський уряд. Пізніше, під час аудієнції 1907 року, Папа словами utere iure tuo («користуйся своїми правами») підтвердив владу Шептицького на фактично розгромлену, але канонічно існуючу Кам'янець-Подільську єпархію. А під час аудієнції 14 лютого 1908 року Папа призначив митрополита таємним ординарієм українських єпархій, скасованих царським урядом.

У період розділу українських земель між двома імперіями митрополит Андрей опікувався не тільки справами галичан, а й тих українців, які жили під владою династії Романових. Перебуваючи в 1912 році в Києві, митрополит уперше відслужив офіційну панахиду по Тарасу Шевченку в латинському костелі Святого Миколая по вулиці Великій Васильківській. А вже в травні наступного року київське губернське жандармське управління видало ордер на розшук митрополита.

У серпні 1914 року Шептицький надіслав уряду у Відні «Меморіал», де виклав план звільнення України з-під влади Москви, враховуючи військові, юридичні та церковні чинники. Це стало одним із приводів для арешту владика Андрея окупаційною російською адміністрацією.

Нині відзначаємо 80 років від дня представлення до вічності Андрея Шептицького, у дуже непростий час війни, наголосив перед початком проєкту в Національній філармонії України владика Йосиф Мілян, протосинкел Київської архієпархії УГКЦ. «Постать митрополита Андрея у наш час як ніколи є важливою з огляду на те, що він вказує нам, як треба жити і боротися», — сказав він. ■

Тетяна ПАРХОМЧУК

На третій рік повномасштабної заруби, коли незрозуміло, де, коли та якими ресурсами Україна зупинить ворога, знову виникає запитання: чи всі українські багатії прийняли долю своєї держави як свою?

Криві коди української олігархії

Традиційно словом «олігарх» суспільство позначає великих бізнесменів, капітали яких здебільшого сформувалися завдяки доступу до активів, що залишилися з радянських часів і були приватизовані.

Їхня сфера інтересів найчастіше зачіпала монополії, наприклад, природні, енергетичні та сировинні галузі економіки, а також ЗМІ, особливо телебачення.

Вплив на політику країни вони найчастіше здійснювали через власні медіа та фінансування політичних сил. А дехто в різний час особисто обіймав державні посади або обирався до парламенту.

Тож як вони наразі відпрацьовують борги перед країною, котра дала стільки благ, та її народом, за рахунок якого вони мають усе і навіть більше, ніж усе?

Найбагатші збідніли

Участь олігархів у відстоюванні держави було продемонстровано в перший рік великої війни. Після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну найбагатші українські бізнесмени витратили десятки мільйонів доларів на допомогу Збройним силам та українцям, а також сплатили авансом податки до держбюджету.

Навіть було оприлюднено список бізнесменів, які надали суттєву допомогу в 2022 році.

До переліку увійшли ті, хто витратив понад 2 млн доларів. Водночас значна частина багатіїв відмовилася надати уточнювальну інформацію, аргументуючи небажанням піару.

Тож виходить, що підтвердити офіційно хороши вчинки багатьох підприємців, які «тихо» надали мільйони доларів, не вийшло. Вірити на слово?

Отже, до підтвердженого списку потрапили бізнесмени Рінат Ахметов, Геннадій Буткевич, Олександр та Галина Гергеги, Юрій Косюк, Віктор Пінчук, Олександр Ярославський, Сергій Тігіпко та інші.

Також відомо, що активно допомагають українцям та ЗСУ: Петро Порошенко (дані не надано, але всі три роки повномасштабного вторгнення демонструються відповідні відео); Степан Черновецький (\$1,5 млн), Андрій Ставницьер, Єгор Гребенніков, Артур Гранц, Томаш Фіала, Євген Черняк (\$1,3 млн), Борис Ложкін та сотні інших. Ці персонажі не ввійшли до згаданого переліку, бо не надали укладачам офіційне підтвердження допомоги або дані про суму коштів, яку вони витратили на підтримку оборони країни, окрім власних слів.

Час «Н»

Сьогодні на тому, скільки великий бізнес реально, а не декларативно витрачає на ЗСУ та підтримку українців, увага особливо не зосереджується. Публічні акценти життя найбагатших українців змістилися в бік журби через втрату багатими та впливовими своєї суперсили.

Так, правда, за три роки повномасштабної війни олігархи України суттєво збідніли та втратили у політичному впливі. Але навряд чи можна говорити про повний фінансовий занепад і що цей процес незворотний.

Водночас питання участі олігархів у війні дещо загубилось у медійному полі. Повномасштабне вторгнення росії, державна монополізація ЗМІ у телемарафон, щотижневі корупційні скандали з представниками влади, регулярні затримання на хабарах депутатів та інших чиновників майже прибрали українських мільйонерів та мільярдерів з інформаційного простору та новітньої історії, за винятком новин про підозри Ігорю Коломойському. Тому, звісно, може скластися враження, що олігархів немає. Але вони є.

Тож чи не перестали допомагати ЗСУ, чи донатять українські багатії?

ВІЙНА І ОЛІГАРХИ

Чи є в найбагатших гроші для Перемоги?

Різновекторність олігархії під час шторму: донати, розбудова бізнесу, суди з Україною...

Помститься за «Азовсталь»

Скажімо, Рінат Ахметов. З 2014 року він займався переважно благодійністю для постраждалих мешканців Донбасу. А в 2022-му Ахметов почав допомагати армії бронезилетами, укриттям, спецтехнікою, екранами для танків та БМП, бойовими катерами, мінітрапами, і це далеко не повний список.

Також Ахметов придбав житло для захисників «Азовсталі».

Вважається, що саме енергетичний магнат найбільше постраждав через війну. Він хоч і зберіг позицію найбагатшого українця, але й втратив за той же 2022 рік найбільше — понад 9,3 млрд доларів. Тепер його капітал оцінюють у 4,4 млрд доларів.

Найсильнішим ударом стала втрата двох головних металургійних підприємств, які працювали в нині окупованому росією Маріуполі, — «Азовсталь» та ММК ім. Ілліча. І ще — енергетичний гігант Ахметова, ДТЕК.

Відомо, що Рінат Ахметов виставив на продаж свої літаки. Також він заклав свою медіаімперію «Медіа Група Україна», в яку входили 10 телеканалів та інших ресурсів і яку Forbes оцінював у 200 млн доларів.

Олігарх сподівається компенсувати збитки за рахунок росії, проти якої першим подав позов до Європейського суду з прав людини. Сумарна сума позову може сягнути 20 млрд доларів.

Зять президента щось знав?

Зять експрезидента Леоніда Кучми, олігарх Віктор Пінчук, за день до повномасштабного вторгнення, 22 лютого 2022 року, разом з Ахметовим прилітав до Києва. Пробув у столиці лічені години і в ніч на 23 лютого вилетів назад до Лондона. Повернувся в Україну, коли ЗСУ вибили росіян з Київщини.

На початку війни, за офіційним даними, основні фінансові зусилля Віктор Пінчук направив на допомогу ЗСУ і ТРО:

Як українська олігархія в час війни відпрацьовує борги перед країною, котра дала стільки благ, та її народом, за рахунок якого вітчизняні багатії мають усе і навіть більше, ніж усе?

забезпечення броньованою технікою (автівки), амуніцією, засобами зв'язку, приладами розвідувальної діяльності. Також родина Пінчуків фінансувала оборонні спорудження, організувала спальні місця для військових тощо.

Нині разом з дружиною Оленою Віктор Пінчук допомагає проходити реабілітацію українським військовим. Проні медичні центри розповідають його власні телеканали — ICTV та СТБ.

Віктор Пінчук «упав» з другої сходинки рейтингу олігархів у Forbes на четверту.

Інший володар медіаімперії («1+1 медіа»), олігарх Ігор Коломойський наразі перебуває за ґратами. Його звинувачують у махінаціях у компаніях «Укрнафта» та «Укрнафта», де у Коломойського була значна частка акцій. Йшлося про розтрату нафтопродуктів на 40 млрд гривень та ухиляння від сплати податків.

За три місяці до того обидві компанії за рішенням РНБО були відчужені у власність держави. Зазнав збитків його бізнес і через російські обстріли.

Статки Коломойського скоротилися приблизно на 1 млрд доларів, він втратив статус мільярдера та випав із двадцятки Forbes.

Чи вкладається українська буржуазія в шлях до миру?

Відомо, що в 2014 році Коломойський фінансував кілька добровольчих батальйонів.

Землю і волю

Більше не мільяртери Сергій Тігіпко та Петро Порошенко.

Один з найбагатших українців, п'ятий президент України, а нині нардеп та лідер партії «Європейська Солідарність» Петро Порошенко постійно присутній в інформаційному просторі з демонстрацією допомоги ЗСУ.

Внесок на армію від фонду Порошенка перевищив 5 млрд гривень. Про це повідомляє сайт «Європейської Солідарності».

«Ми перетворились на конвеєр, де за один робочий тиждень встигаємо закупити та привезти військовим необхідну техніку», — повідомив експрезидент України.

Водночас Петро Олексійович примудрився чимало розширити земельний бізнес родини.

Так само і Сергій Тігіпко. У портфелі групи «ТАС», що йому належить, — 63 агрохолдинги, кілька заводів, то-

облаштування бомбосховищ та інше.

Стандартний набір, який можна зустріти на сайтах компанії чималої низки українських мільйонерів.

Іноді беруть сумніви в цьому. Бо, здається, якби ті списки відображали істину, то ми вже давно покінчили б з ордою на нашій землі.

Крім того, утікач Дмитро Фірташ якимось чином примудряється з Відня і медіа утримувати, й судитися з Україною через запровадження санкцій. У червні 2022 року РНБО ввела персональні обмеження проти Фірташа за його титановий бізнес в окупованому Армянську, що на Кримському півострові. Тобто там бізнес Фірташа працював на потреби російської оборонної промисловості.

Також в Україні націоналізували всі міські й обласні газові компанії та передали «Нафтогазу». Ідеться про 26 об'єктів.

Американське правосуддя зацікавилось Фірташем через скандал з кабарем на 18,5 млн доларів за ліцензію поза конкурсом на розробку титанових родовищ в Індії.

Водночас війна вдарила по хімічному бізнесу Дмитра Фірташа. Він втратив сіверськодонецький «Азот» — один з найбільших у Європі виробників аміаку та міндобри. Підприємство зруйноване на 70% та нині перебуває на окупованій території.

Group DF також готує позови проти росії за завдані збитки.

Ну що ж, яйця в усі судові кошики. Про всяк випадок.

Кінець епохи?

Так, за роки війни списки активів представників великого бізнесу, які роками впливали на економіку і політику в Україні, стали коротшими, а політичний та медійний вплив — менш помітним. Однак вони не впали в злидні й, гадаємо, убезпечили і себе, і своїх спадкоємців від цього. Чого не скажеш про пошматовану Україну.

Тож чи не час «бувалим» сходити з п'єдесталу, аби відкрилась дорога для бізнесу нової якості? Аби помінялись корупційні правила гри.

Водночас тренд на втрату економічних позицій олігархами експерти спостерігають з 2011 року.

Щорічний рейтинг українського Forbes показав, що на місце семи бізнесменів, котрі випали з першої двадцятки, вперше увірвалися шість нових облич з інноваційної економіки. Це є новий тренд.

Вочевидь часи бізнесменів старої «школи» минають. Однак це не звільняє їх від участі в збереженні державності України. ■

■ ПРОГНОЗИ

«Ера Трампа»: чого чекати Україні

Чи перебуватиме США 12 років під повним контролем трампістів і яка доля модифікованої «доктрини Монро»?

Максим СТРІХА

Першою реакцією багатьох (і в Україні, й у країнах ЄС, і в самих Сполучених Штатах) на звістку про переконливу перемогу Трампа і трампістів був розпач. І лише дехто з європейських та українських експертів доводив: катастрофи ще не сталося, з тими, за кого проголосували американці, треба намагатися працювати. На цьому тлі політики наввипередки вітали президента-електа, не шкодуючи суперлативів для його перемоги (й чинити інакше для них було б зараз просто самогубством).

Кілька дуже попередніх висновків з того, що відбулося

Перший. Схоже, зруйнованою виявилася сама модель західної ліберальної демократії. Вона базувалася на вірі в те, що відповідальний і наділений доступом до інформації виборець зуміє зробити правильний і корисний для себе та для спільноти вибір. Заміна традиційних ЗМІ як джерел інформації на соцмережі зробили пересічного виборця об'єктом тотальних маніпуляцій, і перевагу при цьому здобули саме цинічні популісти, їхні меседжі завжди є яскравішими й зрозумілішими для мас. Тож ми не повинні звинувачувати американців: багато інших демократичних країн (включно з нашою) голосували в XXI столітті саме так.

Другий. Дуже можливо, що «ера Трампа» для США і світу — надовго. Якщо не відбудеться нічого екстраординарного, то через чотири роки головне крісло в Білому домі успадкує ще цинічніший популіст Венс, який (це показали віцепрезидентські дебати) чудово вмів читати, як поводитися перед величезною аудиторією. Він (якщо, знов-таки, не станеться чогось надзвичайного) сидітиме в ньому ще вісім років. Сумарно дванадцять років — термін, достатній для тектонічних змін, тим більше, що конгрес віднині теж перебуватиме під повним контролем трампістів.

Третій. Імена чільних постатей та контури політики нової команди достеменно не відомі ще нікому, але є достатньо підстав вважати, що Америка повернеться до такої собі модифікованої «доктрини Монро», — на тлі подальших змагань за світову першість із Китаєм. Рухатиме трампівською Америкою винятково голий прагматизм. У рамках цього домовленості (тимчасові або далекосяжні) з найодіознішими диктаторами на кшталт путіна чи кім чен іна стануть для США цілком прийнятною річчю. А моменти емпатії, людського співчуття до покривджених і загрозлених народів зникнуть із переліку визначальних чинників, на підставі яких Вашингтон формуватиме свою міжнародну політику.

Кілька висновків для України

Перший. Трамп буде об'єктивно зацікавлений у тому, щоб закінчити війну в Україні якнайшвидше, — надто багато він про це говорив. Навряд чи він прагнуче зробити це на основі неодноразово озвучених московю «п'яти цілей СВО». Схоже, він чітко розуміє: Україна повинна отримати гарантії безпеки. Але нейтральний статус України та визнання територіального статус-кво на базі теперішньої лінії фронту є тими речами, які нова команда в Білому домі активно розглядатиме. Маємо вже не просто здогаду журналістів, а прямі заяви близьких до Трампа людей на кшталт Ілона Маска.

Другий. Суто людського співчуття до страждань українців, які героїчно борються за свою свободу, нова Америка вже не матиме — міркування такими категоріями буде для неї невласливе. До того ж, на жаль, ні Трамп, ні Венс, ні Джонсон (що, з великою ймовірністю, збереже спікерську посаду) не мають добрих і довірливих людських відносин з українськими очільниками, і сьогодні справа комунікацій з американською верхівкою виглядає для українців дуже проблемною. (Посол Маркарова доклала титанічних зусиль для встановлення неформальних зв'язків з лідерами респуб-

ліканців, але все це виявилось перекреслено одним-єдиним нещасливим візитом президента Зеленського на оборонне підприємство в Пенсильванії).

І не треба переоцінювати 25-хвилинну розмову з Трампом, яку Зеленський уже провів після виборів. Схоже, вона не містила якоїсь конкретики, бо і в голові президента-електа конкретний план дій щодо нас, як виглядає, ще не склався.

Третій. Сподіватися, що президент Байден в останні два з половиною місяці в Білому домі наважиться на якийсь крок на кшталт запрошення України до НАТО, не випадає — надто відчутно виявилася поразка Гарріс. Її опонента підтримали не тільки всі без винятку «хиткі» штати, а й виборці в загальнонаціональному масштабі. Ще менше підстав маємо очікувати на запрошення до НАТО від Трампа чи Венса (принаймні в найближчі роки — це явно виходить за межі їхнього прагматизму).

Четвертий. Ускладненими виявляться й перспективи просування України до ЄС. Окрілий перемоги Трампа, Орбан тепер навряд чи погодиться на прохання Шольца вийти з кімнати під час вирішального голосування. Та й польські «хлопи» в урядовій коаліції зроблять усе, щоб відкласти перспективу членства України в Євросоюзі на багато десятиліть — використовуючи для цього не так гасло мит і квот на продукти різниці (для решти Європи таке виглядало б відверто егоїстично), як вимоги каяття за «Волинську різанину» 1943 року.

П'ятий. За нових зовнішніх умов (що драматично поміннялися, й не на нашу користь) далі тлумачити очікувані контури української перемоги так, як це записано в плані президента Зеленського, буде вже нереалістично. Необхідні матеріальні ресурси для такої перемоги могли надати тільки США, а тепер уже зрозуміло, що вони цього не зроблять (принаймні в найближчій перспективі).

Є ризик, що подальше наполягання на «плані перемоги» в теперішньому вигляді викличе тільки роздратування Трампа (який і так не має до України теплих почуттів). І ми натомість опинимось не лише без далекобійних ракет, а й без оперативних засобів утримання лінії фронту та прикриття українських міст.

Впливовий аналітик зі штабу переможців Браян Ланза вже відверто заявив в інтерв'ю ВВС: якщо українці не покажуть реалістичного бачення миру й далі наполягатимуть на поверненні Криму, то по допомогі до трампівської Америки вони можуть не звертатися. І хоч невдовзі надійшло роз'яснення, що, мовляв, це лише приватна думка самого Ланзи, але те, що ця думка існує не в одній його окремій голові, сумнівів не викликає.

Шостий. З огляду на неможливість успішного протистояння водночас і Вашингтону, і москві має бути розроблено і представлено (і союзникам, і власному суспільству) «план Б». Його основною метою має стати на цьому етапі збереження української державності на території, контрольованій владою України, — з наданням для цього необхідних міжнародних гарантій, вагоміших за будапештські папірці, підписані тридцять років тому.

Паралельно Україна повинна, перше, докласти всіх зусиль, щоб зупинити загрозливе просування ворога на сході (втрачені сьогодні міста вже ні-

Фото з сайту pravda.com.ua.

то нам найближчим часом не віддасть). І по-друге, ні в якому разі не визнавати лінії розмежування новим державним кордоном. Питання повернення Україні окупованих територій повинно далі перебувати на міжнародному порядку денному і стати sine qua non (обов'язковою умовою) для повноцінного повернення росії до міжнародного співтовариства.

Сьомий. Війна ввійшла для України в найзагрозливішу фазу. Ризик «обвалення» фронту й окупації нових значних територій як ніколи великий. Протистояти цьому зможе тільки єдність українського суспільства. І формування нового уряду національної єдності (який мав би легітимність узяти на себе неминучі на цьому етапі непрості рішення) знову постає на порядку денному. Змагання політиків за кращі позиції на наступних виборах виглядають сьогодні злочинно, бо сама перспектива цих виборів як ніколи туманна, а всілякі медведчуки і табачники вже на низькому старті й готові прибути з москви до Києва, щоб очолити тут окупаційну владу (за катастрофічного для нас сценарію розвитку подій, говорити про який зараз не хочеться).

Тимчасова зміна акцентів — не поразка України

Восьмий висновок для нашої країни. Від професійності й гнучкості київського керівництва сьогодні немалою мірою залежатиме те, на кого буде скероване наперед Трампове роздратування, коли він нарешті зрозуміє, що закінчити війну за 24 години — зовсім не так просто. Трамп — людина імпульсивних рішень, і слід на всі доступні способи (зокрема й використовуючи потенціал міжнародних комунікаторів) спонукати його до таких рішень на користь України.

Поки, на жаль, у цьому змаганні рахунок, схоже, не на нашу користь. Після перемоги Трампа російський диктатор демонстративно змінив тональність своїх заяв. Він знову заговорив про можливість існування «незалежної України» (звісно, що нейтральної) і навіть про існування окремого, хоч і «братнього», українського народу (офіційною позицією кремля від літа 2021 року було те, що в Україні та на росії живе один народ). Навіть назвав теперішній розвиток подій (за який він же сам несе повну відповідальність), «трагічним».

Натомість тональність заяв президента Зеленського на саміті Європейської політичної спільноти в Будапешті зовсім не змінилася порівняно з часом, коли ще була надія на те, що при владі в Вашингтоні залишаться прихильні до України демократи. І в контексті останніх подій чергові слова про українську «формулу миру» не здатні були переконати навіть наших найщиріших на сьогодні союзників.

Тож чи насправді все для нас так безнадійно?

Ні. Якщо Трамп таки доможеться від

путіна згоди на щось подібне до плану, озвученого багатьма ЗМІ — демілітаризована зона під контролем європейських вояків уздовж усієї лінії зіткнення плюс постачання американської зброї як фактор стримування потенційної чергової російської агресії, — то Україна (хоч і зазнавши болючих територіальних втрат на середньострокову перспективу) фактично отримає максимально прийнятний на ту ж перспективу заміник ст. 5 договору НАТО. Це дасть нам можливість для відновлення сил і маневру (а в російській імперії, як учить історія, періоди шовіністичного піднесення завжди чергуються з періодами внутрішніх чвар і занепадів — коли повернення окупованих територій знову стане реальним).

А якщо путін мирні ініціативи Трампа таки відкине, то в Україні з'являється шанс домогтися в імпульсивного американського керманіча того, в чому відмовив нам розважливий Байден. І тоді план перемоги президента Зеленського знову може бути покладено на стіл у його першому вигляді.

Поки що «важковаговика» європейської політики сходяться на тому, що з послідовністю дій щодо української війни Трамп іще не визначився. Польський прем'єр Туск анонсував, що невдовзі президент-елект оголосить принаймні частину своєї пропозиції — про часові й просторові параметри припинення вогню та про гарантії безпеки для України.

Прийняття такої пропозиції (хоч би якою вона виявилася в деталях) буде для нас дуже болісним. Адже українцям доведеться розпрощатися з тим, що багатьох підтримувало всі ці майже три страшні роки, — вірою, що зло буде-таки покарано. Але її відхилення доведеться оплатити дуже великою кров'ю, і теж без суттєвих шансів на покарання уособленого росією зла.

Пам'ятаймо: тимчасова зміна акцентів не означатиме поразки України — поки народ зберігає готовність до боротьби, а його збройні сили мають для того сучасні засоби. Тож закінчити статтю хотів би обставиною, про яку чомусь мало згадують наші експерти, але на значення якої звернув увагу радник Трампа з національної безпеки за часів його першого президентства Болтон.

Анонсоване рішення президента-електа вивести Америку з Паризької кліматичної угоди 2015 року стане кошмаром для екологічних активістів усього світу (і, напевно, суттєво погіршить шанси зберегти температурний баланс планети в прийнятних параметрах). Але в короткостроковій перспективі збільшення американського видобутку нафти й газу обвалить світові ціни й завдасть російському бюджету удару, значно дошкульнішого від дотеперішніх дірвях і половинчастих санкцій. Напевно, що обставину повинен розуміти й путін, оцінюючи свої можливості далі вести війну високої інтенсивності. ■

■ НА ПРАВАХ РЕКЛАМИ

Філософія першого кроку

Створений коворкінг-простір активізував у Ланівцях підприємницьку діяльність і допоміг невеликій громаді стати фінансовим донором для своїх підприємців

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Тернопільська область

У Лановецькій громаді на Тернопільщині стартував проєкт фінансової підтримки місцевого бізнесу, розроблений за допомогою Програми USAID DOBRE. Учасники тепер мають унікальний шанс отримати разом з іншими грантами ще й грошову допомогу з місцевого бюджету. Це стало можливим після реалізації кількох успішних ініціатив, що допомогли активним мешканцям громади відкрити або розширити власну справу. Зростання податкових надходжень від нових бізнесів дозволяє громаді на конкурентній основі підтримувати тих, хто має дієвий план свого подальшого розвитку і готовий реалізувати його на практиці.

Пошук синергії

Усі підприємці Лановецької громади, котрі стали учасниками урядової програми «єРобота», тепер матимуть можливість отримувати ще й фінансову допомогу з місцевого бюджету. Її розмір становить 10 відсотків від суми мікрогранту, наданого державою. Ці кошти можна витратити на придбання техніки, матеріалів та сировини, необхідних для розвитку бізнесу.

Презентований у жовтні проєкт став логічним продовженням вдалої реалізації кількох ініціатив, які значно покращили бізнес-клімат у громаді.

Почалося все зі створення у будівлі колишньої районної ради коворкінг-простору, де облаштували конференц-зал, відео- і фотостудію, робочі місця із сучасною оргтехнікою та зону відпочинку. Загальна вартість проєкту становить 1,5 мільйона гривень. Більшу частину суми — 1,1 мільйона гривень — узяла на себе Програма USAID DOBRE для закупівлі необхідного обладнання.

Згодом сучасна локація стала місцем роботи бізнес-школи, організованої разом з іншими донорами, де протягом чотирьох місяців проходили навчання майбутні і вже чинні підприємці з Лановецької, Збараської і Кременецької громад. Їм запропонували пройти 12 тренінгів на тему маркетингу, менеджменту, фінансової грамотності, підготовки бізнес-планів. Кожен з 20 учасників мав можливість не лише отримати теоретичні знання, а й набути практичних навичок у супроводі персонального наставника.

«Мені дуже пощастило з менторкою, бо ми швидко знайшли синергію, — поділився своїми враженнями учасник програми Михайло Данильчук. — Я їй пояснив, що мені цікаво, і вже після другого заняття у мене був готовий бізнес-план. Далі ми просто внесли певні корекції, щоб спростити в лексичному сенсі побудову речень».

Михайло також повідомив, що до навчання у бізнес-школі вважав себе «інтуїтивним підприємцем». Тобто слідував власним відчуттям в ухваленні рішень. Водночас постійно намагався знайти курси, де міг би отримати чіткі інструменти ведення бізнесу. «Усі ці речі я знайшов у межах проєкту, —

каже він. — Наприклад, навчився планувати процес із чітким розумінням того, як він має завершитися. Цінним було також навчитися правильно рахувати гроші. Можливо, це прозвучить смішно, але раніше такі поняття, як дохід і прибуток, я вважав синонімами».

За словами заступника міського голови Олега Казмірчука, багато людей вважають, що для заняття підприємництвом найголовніше — мати стартовий капітал. Але, як свідчить практика, саме фінансова грамотність дозволяє правильно організувати роботу і навчитися залучати потрібні кошти з різних джерел. Той же грант від проєкту «єРобота» можуть отримати лише ті претенденти, котрі запропонували на розгляд продумані і професійно написані бізнес-плани. А далі можна подаватися й на отримання фінансової допомоги від Лановецької громади.

Насправді всі процеси взаємопов'язані. «Навчання у бізнес-школі проходило в межах програми міжнародної співпраці й дозволило збільшити кількість підприємців у громаді, — розповів Олег Казмірчук. — Як результат — зросли надходження до бюджету, що й дозволило нам, за підтримки Програми USAID DOBRE, створити програму підтримки місцевого бізнесу».

Надані кошти необхідно використати протягом пів року на розвиток власної справи. Переможців серед претендентів визначає спеціальна конкурсна комісія, куди, крім профільних працівників органу місцевого самоврядування, входять представники громадськості. Фінансова допомога надається одноразово і безповоротно, але вимагає від отримувачів прозорості і вчасної звітності.

«У Лановецькій громаді виконали дуже велику роботу з підтримки місцевого бізнесу, і я вражений їхньою енергією та креативністю, — повідомив на презентації ініціативи заступник директора програм «Глобал Ком'юнітіз» в Україні Джастін Джексон Скіріс. — І хоча інвестиції у презентований проєкт невеликі, вони в майбутньому обернуться суттєвими надходженнями до бюджету. Я сподіваюся, що інші громади також візьмуть цей досвід собі за приклад та започаткують схожі програми».

Презентація проєкту фінансової підтримки місцевого бізнесу, розробленого в межах Програми USAID DOBRE.

Дорогу осилить той, хто обрав чіткий вектор руху

Власниця крафтової сироварні ТМ «Т. LANOVETSKA» Тетяна Бельма розвиває свою справу протягом трьох років, тому вже отримала чималий досвід підприємницької діяльності. Але, незважаючи на професійне вміння та зайнятість, знайшла час, щоб пройти навчання у згаданій бізнес-школі. На її думку, економічні знання постійно оновлюються. Це змушує підприємців платити чималі гроші за участь у тренінгах, які проводять відомі консультанти. Саме такий шанс випав жителям трьох громад Тернопільщини, але з тією різницею, що всі заняття були безкоштовними.

«Подібне спілкування дає можливість для розширення знань, — каже пані Тетяна. — Наприклад, рік тому я вже могла це чути, але з висоти набутого досвіду подана коучами інформація вже сприймається просто чудово, що до нашого невеликого містечка приїжджали такі відомі люди».

Досвідченій власниці бізнесу вдалося ширше розглянути таке поняття, як франшиза, і поповнити свої знання з маркетингу. Вона також готова тепер сама виступати в ролі тренера, оскільки її персональна історія успіху може бути корисною іншим.

Пані Тетяна каже, що, маючи медичну освіту, власну нішу в бізнесі шукали тривалий час. Були ідеї відкрити свою практику за фахом, спробувати власні сили в кухарській справі, зайнятися декоративним садівництвом тощо. Але остаточний вибір підприємця зробила під враженнями від успішних сироварів, які вчилися виготовляти популярний продукт на власній кухні. Саме з цього почала і нинішня власниця ТМ «Т. LANOVETSKA». Починаючи з переробки 3-5 літрів молока, вона вийшла на щоденні 500 літрів і тепер, окрім сучасного виробництва, має ще й фірмовий магазин.

Секретами свого успіху пані Тетяна називає досконале знання обраної справи, бажання пос-

тійно вчитися, грамотно планувати й організувати процес, а також пошук власних «розширень». Скажімо, вона добре знається на технології виготовлення сиру, проте розробила свою оригінальну рецептуру.

Ще один «плюс» Тетяни Бельми — наполегливість у пошуку фінансових ресурсів. «Мій бізнес побудований на шести грантах, — каже власниця підприємства. — Свого часу я виділила три місяці, щоб пройти спеціальне навчання. Писала нотатки, складала все докупи, адже для отримання коштів потрібен план не в голові, а в такій формі, щоб його могли побачити інші. Зрештою, якщо ти чесний і правдивий, люди тобі починають вірити. Шість грантів — це шість пазликів, на яких тримається увесь мій бізнес. Забрати один — і зруйнується все. Якби я не отримала ці кошти, не було б нічого».

Подалася пані Тетяна і на мікрогрант «єРобота». У неї все вийшло з другої спроби. Це ще раз свідчить про те, що наполегливий пошук рано чи пізно приносить конкретні результати. Проте поєднання в одному кейсі державного проєкту та фінансової допомоги від громади вважає ідеєю, що звужує потенціал розвитку місцевих ініціатив. Отож на презентації програми вона запропонувала на майбутнє переглянути цю «прив'язку» з тим, щоб місцевим грантом могла скористатися більша кількість підприємців.

Участь місцевих громад у розвитку бізнесу може бути ще масштабнішою. На думку директора ТОВ VR Textile Андрія Воронюка, було б добре також започаткувати і місцеву допомогу в кредитуванні.

«Йдеться, наприклад, про погашення відсоткової ставки чи приєднання до державних гарантій за урядовими кредитними програмами, — вважає він. — Можна також лобювати інтереси підприємців у профільних міністерствах, щоб існуючі умови кредитування були більш реалістичними і не так часто змінювалися, як це маємо зараз. А так виходить, що, з одного боку, державні програми під-

тримки бізнесу існують, а з іншого — скористатися ними доволі складно».

Творення просторів

Співробітництво Лановецької громади з Програмою USAID DOBRE триває вже шість років. За цей час їм вдалося спільно реалізувати 11 проєктів. Серед них — створення Культурного центру Слов'янських, що увійшов до десятки кращих молодіжних центрів країни. Тут проводять концерти, презентації книг, тренінги, демонструють кінофільми. Далі на території місцевого ставка облаштували інклюзивний майданчик «Твій безмежний простір», який швидко став улюбленим місцем відпочинку жителів Ланівців. Там є лавочки, спеціальні зони для ігор, наземні багути, різноманітні гойдалки.

Завдяки співпраці з Програмою USAID DOBRE громаді вдалося налагодити процес вивезення відходів, а також створити додаткові умови праці для підприємців, котрі тільки починають свій шлях у бізнесі і поки що не мають власних приміщень. Для них закупили сучасні павільйони, скористатися якими можна на умовах оренди. Нині вже кілька мешканців громади завдяки цій підтримці планують відкрити власні точки з продажу продукції.

«А найголовніше те, що Програма USAID DOBRE долучається не лише до проєктів, пов'язаних із придбанням матеріальних цінностей, — каже Олег Казмірчук, — а й постійно допомагає нам консультаціями з юридичних, економічних та земельних питань».

Матеріал підготовлено редакцією газети на замовлення Українського кризового медіа-центру та став можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є відповідальністю Глобал Ком'юнітіз (Global Communities) і не обов'язково відображає точку зору USAID чи уряду Сполучених Штатів.

Максим СТЕПАНОВ

«Уявіть собі: Бельгія — країна, менша за Молдову. І, підкупивши якісь 100 тисяч бельгійців, ви приводите до влади проросійські сили. Який солодкий плід, чи не так? І недорого. І без війни. Усі проголосують у суворій відповідності до норм демократії. От тільки результат — путінський», — так описував виборчі маніпуляції в Молдові і їхні небезпечні наслідки незалежний журналіст із цієї країни, автор і ведучий проєкту NonFiction Іван Святченко. Масштабна схема підкупу виборців, викрита вже після першого туру президентських виборів 20 жовтня 2024 року, могла стати (але, на щастя, не стала. — Авт.) тривожним прецедентом для всієї Європи. За даними правоохоронців, росія витратила близько 40 мільйонів доларів на підкуп молдовських виборців через мережу, створену втікачем-олігархом Іланом Шором. Як результат, за чинну проєвропейську президентку Майю Санду проголосувало набагато менше людей, ніж це демонстрували соціологічні опитування, а на референдумі за євроінтеграцію вдалося набрати лише 50,35% голосів.

«Олігархи-вигнанці хочуть на батьківщину — і красти»

Технологія купівлі-продажу голосів набула на цих виборах катастрофічних масштабів, переконаний виборець із Кишинєва Георгіє Раце. «У першому турі йшлося про купівлю 10-20 відсотків голосів. Звісно, це ламає будь-який демократичний процес», — каже Георгіє.

За словами журналіста Івана Святченка, його вископоставлені джерела стверджують, що якщо виключити фактор підкупу, то за європейський шлях на референдумі проголосували б близько 60% виборців, а Майю Санду перемогла б у першому турі.

Особливо показовим стало голосування в традиційно проєвропейських районах. Найбільш проєвропейські та найстійкіші прорумунські райони — Кагул і Унгени — проголосували проти євроінтеграції.

«Ці райони — на кордоні з Румунією, в них ЄС вплив наймовірніший за обсягом коштів на інфраструктурні проєкти, там живуть, мабуть, 90% виборців з румунськими паспортами — і от вони голосують проти ЄС», — «дивується» журналіст.

Найгірша ситуація була в Гагаузькій автономії, де, за підсумками референдуму, — 5% прихильників євроінтеграції. «Влада в Гагаузії захоплена олігархом Шором — точно так само він купив контрольний пакет виборців на виборах керівника автономії — башкана — півтора року тому, привівши до влади нікому не відому дівчину», — розповідає журналіст.

Натомість Придністров'я, всупереч очікуванням, проголосувало 40 відсотками за євроінтеграцію. «Керівництво регіону не стало грати в ігри Шора, не почало організовувати підкуп і підвезення виборців, — пояснює журналіст. — Лідери Лівого берега — так, контрабандисти й диктатори, але — бізнесмени. І вони, звісно, як розумні люди давно зрозуміли, що таке «руський мір» і на яких вони ролях опиняться в разі ескалації конфлікту».

На думку молдовських політичних оглядачів, напередодні другого туру склалася унікальна ситуація: об'єдналися інтереси всього молдовського олігархату (бізнесмени-супротивники Ілан Шор, Владислав Платон і Влад Плахотнюк забули взаємні образи) і кремля. Як заявила президент Санду, росія щомісяця витрачала на чорний піар проти неї близько 2 мільйонів доларів.

На початковому етапі операцію фінансував російський

олігарх Роман Абрамович, який, зокрема, возив на своєму літаку Ілана Шора з Ізраїлю, де він переховувався, до Москви «у відраження». Зараз Шор перебуває в Москві, Платон — у Лондоні, Плахотнюк — у Туреччині.

«Вони хочуть на батьківщину — і красти», — каже журналіст Іван Святченко.

Щоб повернути собі Молдову, проєвропейські олігархи і росія використовували різні шляхи. Зокрема, Шор обіцяв «порятувати Молдову», залучивши до її економіки близько 10 млрд доларів від інвесторів, які нібито чекали тільки повалення уряду Майї Санду. Щоправда, розкриті імена цих потенційних «інвесторів» Шор відмовлявся, посилавшись на те, що в Молдові сьогодні «будь-яке ім'я», яке він називає, «піддають міжнародному пресингу».

Нині в Молдові замислюються, чи не була сума в 10 млрд доларів декларацією того, скільки кремль готовий був витратити, щоб повернути цю країну в лоно свого впливу.

Російські гроші в Молдові: готівка, картки, послуги

Роздача коштів розпочалася задовго до виборів — у вигляді «надбавок до пенсії» жителям Гагаузької автономії та інших проросійськи налаштованих регіонів Молдови, фінансування соціально значущих інфраструктурних об'єктів, гуманітарної допомоги тощо.

«Схема працювала кілька років, років п'ять точно, —

Шор уже почав підкуповувати молдовську діаспору в європейських країнах. Якщо раніше діаспора майже одноставно підтримувала проєвропейський курс, то цього разу 20% діаспори проголосувало проти на референдумі про вступ до ЄС.

каже Іван Святченко. — Почалося все з «соціальних магазинів» Шора під назвою «Мерішор», де продавали хай і гнилі, але найдешевші сосиски, жакливі, але найдешевші батони». Через ці магазини збирали базу даних пенсіонерів, які мусили реєструватися для здійснення покупок. Урешті було сформовано цілу мережу підкуплених виборців, яких використовують не тільки під час голосування, а й для проведення акцій протесту.

Спочатку гроші завозили з Росії готівкою. За словами журналіста, «після квітневого з'їзду шорівського «блоку Перемога», який відбувся в Москві, прикордонники перетрясли сумки одного лише авіарейсу, виявивши у парі сотень пенсіонерів понад мільйон євро.

ПІСЛЯМОВА

Купити демократію

Як прокремлівські олігархи здійснювали в Молдові масовий підкуп виборців

Якщо літніх людей проросійські олігархи підкуповували дешевими харчами, то молодих виборців — подорожами.

Коли схема з готівкою стала ризикованою, перейшли на банківські перекази через російський «Промсвязьбанк», що належить міністерству оборони РФ. Учасникам мережі Шора потрібно було реєструватися в додатку банку, після чого вони щомісяця отримували близько 15 тис. російських рублів.

«Підкуплених «тьоть Рай» по всій країні — вагон і великий візочок», — зазначає Святченко. За його даними, в Молдові діяло близько 3 тис. 800 активістів мережі Шора — в середньому по 4 особи на кожну з 900 мерій, включно з найдрібнішими селами.

Журналістка видання Ziarul de Garda три місяці працювала під прикриттям у цій мережі. Замість обіцяних 3 тис. леїв (6 тис. 700 гривень) вона отримала на руки лише 1 тис. 300 леїв (2 тис. 900 гривень) — різницю забрали собі численні посередники. На самих виборах за один голос

«Євразія», через яку прокачують мільйони євро. Організацією керують люди Шора в Москві. В Молдові вони пропонують туристичні поїздки молодіжній аудиторії — all inclusive на п'ять днів, включно з відвідуванням Москви.

Злочин і покарання

Судячи з поправок, внесених до Кримінального кодексу Молдови, електоральна корупція карається штрафами до 37 тисяч леїв (близько 83 тисячі гривень), а в особливо небезпечних випадках — ув'язненням на строк до 10 років.

Масовість підкупу і той факт, що його організатори діяли нахабно і зухвало, спричинили оприлюднення списків частини учасників мережі Шора. Нині ці люди отримують штрафні санкції.

У відповідь Ілан Шор закликав своїх прихильників до «повної мобілізації». «Голосуємо проти Санду, щоб

Промосковський організатор підкупів Ілан Шор.

При цьому, згідно з молдовським законодавством, більшість учасників схеми в разі зізнання можуть уникнути покарання. Щоб цього не допустити, Шор штовхав цих людей до рецидиву.

«Шор використовував необізнаність цих людей у політичних питаннях. Він сподівається, що вони не розуміють, що зміна президента не означає зміну уряду, міністра внутрішніх справ, прокурорів тощо», — зазначає Валерію Паша.

Патріотично орієнтовані громадяни Молдови пропонували різні варіанти виходу з ситуації. Одні вважали, що боротися потрібно лише з верхніми поверхами піраміди підкупу. Інші, такі як Георгіє Раце, прирівнювали участь у підкупі до державної зради і закликали покарати всіх винних.

Експерти попереджають, що молдовський сценарій є не лише небезпечним сам по собі, він може бути випробуванням перед застосуванням подібних технологій в інших європейських країнах.

Як зазначає Іван Святченко, Шор уже почав підкуповувати молдовську діаспору в європейських країнах. Якщо раніше діаспора майже одноставно підтримувала проєвропейський курс, то цього разу 20% діаспори проголосувало проти на референдумі про вступ до ЄС.

Розслідування поліції Молдови. Наразі правоохоронцям відомо про 520 людей, які можуть бути причетними до підкупу виборців. ■

Ганна ВОЛКОВА

РЕЗОНАНСНА СПРАВА

Кайданки для «Браслета»

Деталі гучного скандалу в Полтаві

Увечері 7 листопада працівники ДБР затримали в Полтаві трьох чоловіків, причетних до побиття в ресторані молодого киянина. Затримані — місцевий підприємець з кримінальним минулим, його помічник та заступник начальника Київського райвідділу поліції Полтави. Їм повідомлено про підозру в хуліганстві, скоєному групою осіб. Суд відправив затриманих під цілодобовий домашній арешт.

Хуліганство, вчинене групою особливих осіб

Лікарняним ліжком закінчилася зустріч з дівчиною для молодого киянина. 2 листопада ввечері пара закоханих відпочивала в дорогому ресторані Shade, що на вулиці Пилипа Орлика. Звідти хлопця забрала «швидка». Лікарі діагностували в нього струс головного мозку, зламаний ніс, крововилив у нирки, інші тілесні ушкодження.

Такий недружній прийом влаштували столичному гостю місцевий бізнесмен, власник групи компаній «Альфа-Капітал» Олександр Павлюченко, відомий у кримінальних колах під прізвиськом «Саша Браслет», його помічник, також кримінальний авторитет, і заступник начальника Київського райвідділу поліції Полтави Олександр Перелі, котрий був у їхній компанії.

Певно, вже не зовсім тверезі чоловіки, які сиділи неподалік від закоханих, вирішили порозважатися з дівчиною. І коли вона поверталася з туалету, незнайомці почали відверто до неї чіплятися. Один з них, як з'ясувалося згодом, поліціант, безпеліційним тоном заявив: «Малая, ты поедешь с нами!». Дівчина відповіла, що з чоловіками не знайомиться, оскільки в неї є хлопець. На що той відповів: «Нас это не интересует, поедешь с нами». Хлопець Олени (так звали полтавку, яка надала цій події розголосу), став на захист своєї коханої, за що й поплатився здоров'ям.

Друзі поліціанта схопили юнака і побили просто в залі ресторану, а далі продовжили бійку на вулиці. Момент сучаски Олена знімала на відеокамеру телефона й за три дні після події оприлюднила його через місцевий інтернет-ресурс «Полтавщина». Таким чином, були ідентифіковані учасники конфлікту. До речі, на вулиці хлопець Олени був уже без верхнього одягу, з оголеним торсом, із закривавленим носом. На відео також видно, що потерпіла кличе на захист представників охоронної фірми «Явір-2000», але вони не дуже поспішають зупинити бійку.

Як розповіла Олена, на прохання викликати поліцію і «швидку» персонал ресторану не відреагував, аби приховати інцидент, і просто спостерігав за тим, як трое б'ють одного. Дівчина сама викликала необхідні в цьому випадку служби. Ба більше, власника ресторану Shade, депутатка Полтавської міськради Маріана Соліман, за словами Олени, спочатку відмовлялася надавати поліції відео з камер відеоспостереження. Пізніше вона зв'язалася з потерпілою й пояснила, що їй погрожували.

За даним фактом Полтавське райуправління поліції під процесуальним керівництвом Полтавської обласної прокуратури розпочало кримінальне провадження за ч. 1 ст. 125 («Умисні легкі тілесні ушкодження») Кримінального кодексу України.

Оскільки учасником інциденту був працівник правоохоронних органів, розслідування справи було передано ДБР. А вже 7 листопада, після розголосу, на сайті Полтавської обласної прокуратури з'явилася інформація про те, що «кримінальне провадження перекаліфіковане з ч. 1 ст. 125 на ч. 2 ст. 296 КК України, тобто з умисного легкого тілесного ушкодження на хуліганство, вчинене групою осіб. Підслідність у кримінальному провадженні визначена за ТУ ДБР у м. Полтаві». Тож винуватцям за цією кваліфікацією злочину загрожує не мізерний штраф, а реальне покарання — до 4 років позбавлення волі.

На період службового розслідування поліціанта, який перебував на місці під час конфлікту, як повідомляється на сайті ГУ Нацполіції в Полтавській області, відсторонено від виконання службових

обов'язків. За результатами службового розслідування діям правоохоронця буде надано принципову оцінку, відповідно до вимог чинного законодавства.

Правоохоронець — «шістка» у бандюків?

Злиття поліції й криміналітету завжди було тригером для суспільства, а в умовах широкомасштабної війни так тим паче. Соцмережі закипіли гнівом! Люди не підбирають слів, висловлюючи власне ставлення до того, що сталося.

«У Браслета та мусора броня точно є. Чи Браслет інвалід? Це що, повернення 90-х?! Бандюки вже нічого не бояться!». «Звільнити, позбавити спецзвання, на зону, гнити!». «Явір-2000» давно пора «бусифікувати!». «Не обучени ані ваєвать...», — лепече міністр! «А грабувати, баб насилувати ви їх обучили добре?»... «У мене питання: який сенс звертатися до поліції, якщо їхні керівники — «шістки» у бандюків?». «Уже той факт, що мент і бандюк бухають разом, — підстава для звільнення з органів, і зразу повістку в зуби і на нуль. + спроба згвалтування. Кожне падло, в якого є стопка баксів, вважає себе хазіяном життя. Під кулі паскуди!». «Готові штурмувати, тільки жирок скинути!». «Наслідком такого злочину має бути відставка всього керівництва Нацполіції області, міста, району! Довбана виродек серед міста роблять спробу викрадення дівчини з подальшим згвалтуванням, і їм хоч би що!». «А де наше ТЦК? Чому їм повістки не дають? Павлюченко чим не воєнка? Кулаками добре вміє. В штурмову б йому саме місце. Перелі — на довічне в тюрюму! Щоб іншим гнидам трішки було над чим подумати. Мені дуже прикро, що зараз таке скрізь. Бо наша поліція безнаказана. Їм усе можна. Бити людей до смерті, гвалтувати жінок. Чим вони не орки? Це дно...».

Це лише мізерна частка тих гнівних відгуків у коментарях під публікацією «Полтавщини», які ми тут цитуємо.

«Це поворотний момент, світоглядний. Майбутнє України та сенси буття в тому, як відреагує влада (поліція, прокуратура тощо), державна машина та громадськість» — висловлюється один з читачів.

В одній зв'язці політика, бізнес, поліція, криміналітет

Але більшість не вірить у те, що причетні до злочину понесуть адекватну відповідальність. Зневіра народу в справедливість має реальне підґрунтя.

Той же підприємець Олександр Павлюченко, як ми з'ясували, мав би вже не один раз відсидіти в тюрмі. На початку 2000-х він разом з братом, за деякими джерелами, просто посеред полтавських полів робили газолінові врізки і крали пальне. Внаслідок цієї афери якось упав тиск в трубопроводі й вибухнули 2 перевалкові станції під селом Стасі Полтавського району. Тоді за цим фактом міліція відкрила кримінальну справу, а згодом ще кілька. Проте брати Павлюченки вийшли сухими з води.

Пізніше Олександр Павлюченко, якого вже називали кримінальним авторитетом на прізвисько «Саша Браслет», навіть працював на державних посадах. Спочатку — помічником нардепа Партії регіонів, бізнесмена і власника газовидобувної компанії Vurisma Миколи Злочевського (у 5-му скликанні Верховної Ради), а згодом — нардепа від партії «Народний фронт», бізнесмена Ігоря Котвіцького, який після оприлюднення ним декларації про статки у 2015 році був визнаний найбагатшим депутатом ВР. Тоді нардеп задекларував 970 млн гривень на банківських рахунках. Була також інформація, що Котвіцький ще й вивіз з України 40 мільйонів доларів на рахунок офшорної компанії у Панамі.

А в березні 2022 року, втікаючи від війни, дружина політика і бізнесмена Анас-

Павлюченко (зліва) біля одного зі своїх коштовних авто.
Фото з відкритих джерел.

тасія намагалася вивезти з України бездекларування 28 млн доларів та 1,3 млн євро. Українські митники чомусь не помітили такої значної суми. А угорські — змусили задекларувати валюту.

Уродженець Харкова Котвіцький свого часу перебував у тисні зв'язок із міністром МВС України Арсеном Аваковим, з яким колись мав спільний бізнес.

І тут пазли склалися! 6 січня 2015 року колишній помічник екснардепа Котвіцького, бізнес-партнера і просто друга Арсена Авакова, Олександр Павлюченко вніс заставу в розмірі близько 10 мільйонів гривень за екснардепа ДАІ у Полтавській області Петра Блажівського, який отримав підозру в корупції. Це була досить гучна історія.

З моменту призначення на посаду Блажівський запровадив систему щоденних поборів з керівників підрозділів ДАІ, зобов'язавши їх щодня заносити йому по 400 гривень від кожного екіпажу. Окрім того, начальники районних інспекцій щомісяця мали віддавати керівнику від 3 до 10 тисяч гривень, у залежності від, так би мовити, територіальних можливостей.

Підлеглі неодноразово скаржились на ці побори в МВС, але після цього Блажівський лише посилював тиск на підлеглих.

Тоді співробітники ДАІ звернулись до СБУ. І слідчі управління затримали Блажівського в момент передачі хабара одним з його підлеглих у розмірі 1 тис доларів. Згодом при обшуках у схованках полковника поліції було виявлено ще близько 50 тисяч доларів, 6 тисяч євро і майже 900 тисяч гривень.

Блажівського арештували й відправили в СІЗО. Однак він там сидів недовго: наступного дня після ухвали Апеляційного суду, 5 січня 2015 року, Павлюченко вніс за нього заставу — і хабарник опинився на волі.

Простежуєте зв'язок? Аваков, Котвіцький, Блажівський, Павлюченко? Політика, бізнес, міліція, криміналітет. Усі в одній зв'язці!

Так от, завдяки вчасно внесеним мільйонам пан Блажівський благополучно перед самим оголошенням судового вироку втік до тимчасово окупованого Криму, де у нього проживав брат. Він був оголошений у розшук. З тих пір його досі шукають.

«Золотий» пісок з ланів Полтавщини

Згідно з даними Опендатабот, Олександр Павлюченко на сьогодні є директором 7 і власником 15 компаній, зареєстрованих на Полтавщині. Переважно займається агробізнесом. З 2007 року володіє компанією «Альфа-Капітал», офіс якої розташований у Полтаві, по вулиці Державного Прапора, на місці спаленої дитячої бібліотеки. За приміщенням бібліотеки серед полтавських підприємців тривалий час точилася боротьба, аж поки у 2005 році невідомі кинули до нього вибухівку. В результаті згоріло понад 10 тисяч книг. Невдовзі після цього туди (чому б це?) переїхала фірма Павлюченка. Зловмисник так і не був знайдений. Тому відкрита кримінальна справа закрилася.

Інша гучна історія, в якій фігурує Павлюченко, пов'язана з вивезенням 50 тонн ячменю з поля сільськогосподарського підприємства Державної кримінально-виконавчої служби України, простіше кажучи виправної колонії, що в селі Божкове неподалік Полтави. Це було в 2018 році. Тоді фермерське господарство «Альфа-Капітал» за документами вивозило з полів нібито пісок, а не зерно. Наступного року ФГ «Альфа-Капітал» за такою ж схемою вивезла кукурудзу та соняшник. Тоді припускали, що саме за ці незаконні кошти Павлюченко придбав собі Rolls-Royce, вартість якого може сягати 16 мільйонів гривень.

Водить дружбу з кримінальними авторитетами

Набагато менше відомостей про тезку Павлюченка — Олександра Перелі, мешканця Полтави, одруженого, батька двох малолітніх дітей. Про його професійний шлях і майновий стан можна дізнатися з електронних декларацій, які він подавав протягом останніх років. Згідно з ними, до того, як стати заступником начальника Київського райвідділу Полтави, він працював заступником начальника відділу кримінальної поліції Лубенського районного відділу поліції ГУНП в Полтавській області, раніше — старшим слідчим в особливо важливих справах відділу розслідування особливо важливих злочинів слідчого управління ГУНП в Полтавській області.

Судячи з оприлюднених даних, родина володіє двома квартирами площею 64,7 та 101,6 кв м, двома земельними ділянками розмірами 12 соток у селі Супрунівка під Полтавою та двома гектарами у неказаному населеному пункті. Все це завбачливо оформлено на дружину, яка займається підприємницькою діяльністю у сфері сільськогосподарства й отримує дохід, який утричі (!) перевищує річний дохід глави сімейства.

Минулого року вони задекларували відповідно 1 млн 404 тис. 300 й 476 тис. 299 грн. По 11 тис. 194 грн подружжя отримало минулого року за здачу майна в оренду. Судячи з декларації, дружина нікуди не витрачає своїх коштів і зберігає всі в готівці, а Олександр має лише 200 тис. гривень готівкою. Зате володіє автівкою NISSAN TEANA 2008 року випуску, придбаною невідомо за скільки, і їздить за дорученням на Porsche Cayenne одинадцятирічної давності.

Хоча з достовірних джерел нам стало відомо, що родина Перелі мешкає в розкішному 2-поверховому будинку, в якому є навіть ліфт, і має багацько прислуги. Про Олександра давно слава ходить, що він «водить дружбу з серйозними кримінальними авторитетами». І це таки, як бачимо, не порожні слова.

Що сказала дружина поліцейського, дізнавшись, що він пропонував незнайомій дівчині поїхати з ним та його друзями, ми, звісно, не знаємо. Але якщо справа дійде до розлучення після цього, то бідному пану Олександру не буде де й спати. Ну хіба що на нарах у казенному домі... ■

Анатолій КОВАЛЬЧУК, учасник боротьби за незалежність України

ІСТОРІЯ

Мова повертає кордони

Ворога бісить реальне розширення сфер активного вживання української мови

Ми, українці, єдині й законні спадкоємці мови, історії, матеріальної і духовної культури давніх русичів як духовно-політичного об'єднання полян, древлян, волинян, подолан, сіверців, галичан, тиверців, уличів. А наша відроджена наприкінці минулого сторіччя Україна — єдина правонаступниця Русі, наймогутнішої європейської держави XI—XII століть.

Великі київські князі Володимир Хреститель, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах та інші славетні будівничі й оборонці середньовічної держави з центром у Києві — наші, давньоукраїнські, політики, державні і військові діячі. Але в жодному разі не московитські. З московією їх ніщо ніколи не пов'язувало. Хіба тільки те, що в часи їхнього правління глухий північно-західний край був приєднаний до Київської держави. Його напівдикі мешканці стали данниками Русі.

«Болото», «смердяче багно»

У ті часи, коли столичний Київ — завдяки мурованим церквам і пишним палацам — був одним із найбільших і найкрасивіших міст Європи, на місці нинішньої столиці держави-агресора росли дрімучі ліси. Через заболочені хащі протікали річки. На березі однієї з них, що називалася Москва, згодом виникло село з аналогічною назвою. Мовою угро-фінського племені мери «москва» — це «болото», «смердяче багно».

Хоча відтоді минуло понад 800 років, на смердячій москві і в ментальності населення дикого краю мало що змінилося. Як співали персонажі давнього фільму, «яким ти бил, таким ти і асталася». Тільки обсяги гнилого московського болота значно зросли. Його сморід поширився світом і досі отруює життя багатьом народам.

Нині брехливі кремлівські пропагандисти вперто намагаються переконати населення москві і задурманити світ вигадками про міфічне право держави-агресорки загарбати Україну й назавжди ліквідувати нашу державу. З метою не тільки захопити українську землю й усі її багатства, а й задля викрадення і привласнення нашої національної історичної спадщини.

Заздрісні, загребуці й агресивні московитські шовіністи не приховують: передусім їм потрібна українська національна територія і найродючіші у світі наші чорноземи, які спроможні прогнати пів мільярда людей.

Не менше їм потрібні історичні підмурівки та духовні святині України. Однією з них є наш Київ. Без історичної матеріально-духовної спадщини Русі-України, в тому числі без незаконно й нахабно привласнених імен і діянь видатних осіб нашого минулого, в тому числі Нестора Літописця, москвія перетворюється на країну без повноцінної власної історії. У духовно-історичному плані стає «ущербною», убогою, колосом на глиняних ногах.

Нестор Літописець і відвага ЗСУ

Саме тому перший і найголовніший удар ворога у розв'язаній ним війні був спрямований на захоплення Києва.

На Хрещатику загарбники й окупанти збиралися помпезно провести «парад перемоги». Але завдяки відвазі й героїзму ЗС

України добірні підрозділи ворожого війська були ущент розгромлені і знищені біля нашої столиці.

Деякі кацапські недобитки, викинувши парадні мундири і награване в мирних мешканців майно, ганебно втекли з Київщини до володінь білоруського диктатора, пришелепкуватого злочинця «бацькі Лукашенкі», звідки й почали вторгнення в Україну.

Злочинні наміри московитів захопити нашу столицю зазнали краху. Саме біля Києва путінські злочинці продемонстрували звірячу жорстокість, дикість і підлість у таких масштабах, яких світ не бачив з часів темного середньовіччя.

Маємо підкреслити: ухвалений 27 років тому указ про запровадження Дня української писемності та мови був спрямований на піднесення авторитету нашої мови — єдиної державної, згідно зі ст. 10 Конституції України. На широке і вільне її використання в усіх сферах суспільного життя Української держави. На подолання жажливих наслідків мовного окацаплення суспільства.

Важливою і символічною є та обставина, що дата святкування Дня української писемності та мови була приурочена до спомину про першого нашого письменника та історика — найбільш відомого і значущого серед давніх діячів національної культури. Цим фактом Україна відкинула необгрунтовані претензії нахабних і загребущих північно-східних сусідів на те, що Нестор — діяч «русской», себто московитської, культури і мови.

Наша аргументація дуже логічна. Творча діяльність Нестора — уродженця Київщини — не має жодного стосунку до москвії. У часи, коли він писав у Київському печерському монастирі знамениті твори, ні москві як поселення, ні московитів як національної спільноти, ні їхньої мови ще не існувало. Писав він, як тоді було заведено, не розмовною мовою русичів — наших предків (нею була давня українська), а церковнослов'янською.

Брати Кирило і Методій, греки за національністю, створили її на базі македонського діалекту староболгарської мови й переклали нею Біблію з рідної для них грецької. Оскільки в той час не існувало перекладів Біблії живими народними слов'янськими мовами (слов'яни ще не були писемними), греки-просвітителі вважали, що болгаро-, сербо-, чехи й русичі (можливо, з деякими труднощами) зрозуміють зміст біблійних текстів, витлумачений створеною, вигаданою ними мовою.

Під час перекладу з грецької, розвиненої і багатой, на слов'янську — біднішу на абстрактні поняття, брати-просвітителі придумали сотні нових, доти незрозумілих слов'янам слів. Для адекватнішої передачі змісту священних текстів з оригіналу.

Хоча слов'янські народи різною мірою розуміли цю штучну мову, але в побуті нею не роз-

Фото з сайту depositphotos.com.

мовляло жодне плем'я. У тих слов'ян, які прийняли християнство східного обряду й отримали Біблію, перекладену церковнослов'янською, вона стала мовою церкви й літератури. Так само, як уже мертва латинська була в ті часи мовою католицької церкви і літературною — для народів Західної Європи, які прийняли віру і Біблію з Риму.

Мову своїх творів Нестор збагатив великою кількістю слів місцевої народної давньоукраїнської мови — рідної для нього. Проте його тексти не містили жодного слова московитської, оскільки її тоді ще не було створено. Аналіз лексики «Повчання дітям» великого князя Володимира Мономаха свідчить про те, що мова його твору та кож була дуже близькою до народного мовлення. Десятки вжитих ним у тексті слів досі збереглися тільки в українській мові. У московитській мові їх немає.

Язык скрутився

Про те, що понад тисячу років тому, в часи Русі-України, українська мова вже існувала, аргументовано доводять відомі мовознавці, зокрема, О. Потебня, А. Кримський, Л. Булаховський.

А. Кримський, видатний, високоосвічений діяч нашої культури, що мав кримськотатарське походження, знавець кількох десятків мов, авторитетно стверджував: «Усією сукупністю ознак жива мова півдня (тобто України) XI віку стоїть посеред східного слов'янства цілком уже відокремлена. Мова Наддніпрянщини та Червоної Русі (сучасної Західної України) XI віку — цілком релієфна, певно означена, ярко-індивідуальна одиниця, і в ній аж надто легко й виразно можна пізнати прямого предка сьогочасної української мови».

Академік Л. Булаховський писав: «Окремі фонетичні, частково морфологічні й лексичні особливості сучасної української мови достатньо виразно виявляються вже в давньоруських пам'ятках XII ст., а в живих давньоруських говірках могли... існувати й раніше».

Відомий московитський історик М. Ключевський на запитання, якою була мова киян у X—XII століттях, як неупереджений науковець, котрий дорожив академічною репутацією, чесно відповів: «Їхня розмовна мова майже не відрізнялася від мови нинішніх мешканців Київської губернії».

Які ще докази й наукові аргументи потрібні всім тим, особливо деяким «хохлам», хто похолуйськи схиляється перед московщиною, хто захоплюється її «самим красивим і багатим в міре язиком», для сприйняття очевидного? Московитська мова (русский язык) вторинна щодо української. Бо виникла і сформувалася (частково на основі української) майже на 700 років пізніше від нашої.

Український народ сформувався на генетичній і культурній основі тих слов'янських племен, перерахованих Нестором у «Повісті минулих літ», які ніколи не мігрували за межі етнічної території. Українська мова найменше зазнала сторонніх, чужих впливів. Тому найбільше зберегла свою первісну чистоту і красу. Про це ми повинні знати і маємо цим пишатися.

Отож претензії агресивних московитських правителів та одурманених ними різнонаціональних «расеян» на територію України, на нашу історичну і культурну спадщину позбавлені будь-яких підстав — наукових, політичних, ідеологічних і мовних. Мета національної політики москвії — бути тормою народів і жандармом Європи. Розв'язавши агресивну війну проти України, кремлівські щури намагаються підкорити нас політично і знищити в масовій свідомості поневолених людей почуття належності до української нації. З метою замінити цього почуття загальноімперською ідентичністю.

Московська мова десятки років використовується владою РФ як зброя в ідеологічній, а нині — в загарбницькій війні проти України.

За висновком професорки Л. Масенко, українська мова — головний ворог москвії. Як єдина

державна в Україні, вона стала реальною перешкодою шовіністично-інтеграційним амбіціям кремля. За словами відомого публіциста Анатолія Стреляного, в Росії «є тільки один ворог, згадавши про якого, вона впадає в тугу воістину смертельну. Це не США, не Захід в цілому... Це українська мова».

Наших недругів бісить реальне розширення сфер активного вживання української мови, невпинне зростання її націє- і культуротворчого потенціалу. Тому однією з названих кремлем причин московської агресії став «захист русскоязичних» мешканців сходу і півдня України. Не етнічних москалів, а всіх російськомовних. Без різниці національності.

Стратегічним завданням москвії є збереження російськомовних середовищ на всій території України. Бо всі, хто послугується московською, — москвофіли і потенційна «п'ята колона» москвії у війні за відновлення імперії в кордонах ссср.

Люта ненависть окупантів до української мови стала причиною негайного вилучення її зі сфер освіти й культури у Криму й окупованих територій південного сходу держави. Українську мову позбавлено статусу державної на всіх тимчасово окупованих територіях.

Ми впевнені: московському ворогу не вдасться позбавити нас рідної мови, асимілювати і вкинути у гнилий московський «мір». Захисники України, обороняючи від осанілого агресора Батьківщину, воюють також за нашу мову, за національну культуру. Велика подяка за це всім справжнім героям нашого часу.

Помітно, що нині розширюються сфери використання української мови. Сподіваємось, це не тимчасове явище, не кон'юнктура. Таким має стати усвідомлене повернення нашого народу до своїх національно-духовних першоджерел.

Любімо нашу Україну, розмовляймо, співаймо, радіймо і сумуймо прекрасною мовою нашого народу! ■

■ ЗУСТРИЛИСЯ—ПОГОВОРИЛИ

Віталій Голубєв: «Праця журналістів й очевидного зв'язку між здобуттям

Секретар Національної спілки журналістів України та засновник Школи універсального журналіста переконаний, що питання якості журналістської освіти лежить у площині інформаційної безпеки

Світлана МИЧКО

Віталій Голубєв — і сам людина універсальна, точніше багатогранна, тож цікаво та змістовно поспілкуватися з ним можна на дуже багато тем як з медійної, так і з інших сфер. Наразі ми обрали лише одну.

«Мас бути синергія науковців і практиків»

■ **Пане Віталію, ви маєте безпосередній стосунок до професійної освіти журналістів — і як відповідальна за цей напрям особа в секретаріаті НСЖУ, і як засновник Школи універсального журналіста, і як медіатренер. Як ви оцінюєте нинішню ситуацію в цій галузі? Які тенденції бачите? Чому можна порадити і які проблеми ще чекають на вирішення?**

— Порадити можна тому, що молода людина, яка хоче здобути журналістську освіту, фах журналіста, має для цього в Україні великі можливості. Наша спеціальність популярна і потрібна. Є багато навчальних програм для журналістів будь-якого віку, було б бажано знайти для себе якийсь тренінг і прокачати свої навички, чи то стосується штучного інтелекту, чи висвітлення чутливих тем, чи безпекових питань. Тобто пропозицій на ринку є багато і різних. Це і система формальної освіти, і проекти неформальної, розраховані як на старшокласників — як-от моя Школа універсального журналіста, — так і на дорослу аудиторію.

Є тут ще один важливий аспект: журналістика — це слово, це мова. Тому журналістська освіта, медіаграмотність — це більше, ніж просто підготовка медійників, розвиток навичок критичного мислення, роботи з інформацією. Це питання інформаційної безпеки. Журналістом стане не кожен, а українську мову треба знати і вивчати всім.

А в чому мінус? Мінус, мабуть, найбільший у тому, що журналістська праця недооцінена, і тому немає такого прямого й очевидного зв'язку між здобуттям знань і їх монетизацією. Тобто якщо в певних галузях можна простежити чіткий зв'язок, коли людина досягає певного професійного рівня, здобуває певний рівень знань і, відповідно, виходить на певний і прийнятний рівень оплати праці, то в журналістиці цього немає. Зарплати в галузі низькі, відповідно у багатьох колег, які пропрацювали в ній певний час, настає професійне вигорання. І я б тут не списував усе на війну, бо це вигорання було і в мирний, відносно безпечніший час, просто війна деякі речі підсвічує, загострює.

Люди не бачать перспектив того, що їхні знання і досвід потрібні й будуть належно оцінені, тому залишають професію. Є такі спостереження, що найбільше це стосується людей середнього, тобто найбільш працездатного віку, від яких було б найбільше користі галузі. Людей з досвідом і амбіціями. Якраз такі в основному йдуть з професії. А залишається або молодь або ті, хто готові працювати за невеликі зарплати і не дуже вибагливі в плані цінностей, у плані вимог, тобто які готові робити все, що скаже роботодавець. Скажуть писати джінсу — будуть писати джінсу. Скажуть сьогодні на чорне говорити біле, а завтра на біле — чорне, то будуть робити і це

за умовних вісім тисяч гривень, і таких людей на ринку є багато.

А от люди, скажімо, віку 35-40 років і при цьому зрілі, самодостатні як особистості, люди, які вже відчувають відповідальність за сім'ю, мають власну гідність і певні амбіції, вони йдуть із професії. Тому що вони не готові бути маріонетками в руках роботодавця, не готові займатися піаром, замаскованим під журналістику, не готові провадити свій розум за копійки. Йдуть у власну справу, в громадський сектор, у бізнес та навіть на ту саму державну службу, де можуть мати якісь соціальні гарантії, тим часом як у редакціях такої захищеності часто немає, як і гідної оплати праці. Є певна когорта людей, яким просто треба тихо допрацювати до пенсії і які найбільш вразливі на ринку праці, де роботодавці заражені ейджизмом. Вони розуміють, що поза тими редакціями, де зараз працюють, знайти собі іншу роботу їм буде дуже непросто, тому, знову ж таки, готові на певні компроміси. Ось і виходить, що значна частина людей у журналістиці готова на все, від чого якість дуже знижується.

Про які журналістські розслідування, скажімо, може йтися при умовних 8 тисячах зарплати? І це системна проблема. Тому що частина журналістів, які могли б досліджувати важливі суспільні питання і виконувати функцію громадського контролю щодо влади і політиків, натомість потрапляють в інформаційний супровід тих самих влади і політиків. Або мріють туди потрапити, і тому волюють не сваритися з потенційними бажаними роботодавцями.

Якщо в певних галузях можна простежити чіткий зв'язок, коли людина досягає певного професійного рівня, здобуває певний рівень знань і, відповідно, виходить на певний і прийнятний рівень оплати праці, то в журналістиці цього немає. Зарплати в галузі низькі, відповідно у багатьох колег, які пропрацювали в ній певний час, настає професійне вигорання. І я б тут не списував усе на війну, бо це вигорання було і в мирний, відносно безпечніший час.

Ще одна проблема стосується вже власне журналістської освіти. Я можу про це говорити, бо за останній рік прочитав лекції офлайн у 24 університетах різних міст України.

Багато спілкувався з викладачами, і оскільки є поза цією системою, можливо, вони були у розмовах зі мною більш відкритими щодо цієї проблеми. Про неї недавно говорив, до речі, на неформальній зустрічі із заступником міністра освіти Михайлом Винницьким, який якраз курирує вищу. Про те, що викладачі буквально стогнуть під навалюю різних бюрократичних вимог, які віднімають час і сили. І замість того, щоб займатися своєю основною роботою та думати, як покращити викладання і власну журналістську освіту, вони займаються підготовкою численних папірців, питаннями акредитацій, відповідності різним документам тощо.

Тобто освіта страшенно бюрократизована, по-перше, а по-друге, на перший план у ній виставлено науко-

ву, а не практичну складову. І доки акредитація спеціальностей у навчальних закладах залежатиме від відсотка кандидатів та докторів наук, доти журналістська освіта в нас буде відірвана від життя.

Я глибоко переконаний, що журналістика є тією галуззю, де наявність наукових ступенів і реальна ситуація на медіаринку — це дві паралельні реальності. Тож ключовим критерієм у журналістській освіті, як на мене, має бути відсоток гідних практиків, які долучені до викладання певних курсів, а не відсоток кандидатів та докторів наук у тому чи іншому навчальному закладі. Має бути синергія науковців і практиків. А сьогодні люди — гідні, досвідчені, яких я поважаю — вимушені значною мірою займатися не дослідженням галузі, в якій викладають, а паперовим оформленням самого процесу викладання.

Так, загалом наші університети для практиків відкриті, свідченням цьому є і те, що я сам маю можливість виступати там з лекціями. Але в основному йдеться про разові безкоштовні виступи, тож у мене це, можна сказати, таке дороговартісне хобі. А реально зміниться ситуація тоді, коли у нас самі університети почнуть запрошувати практиків до прочитання навчальних курсів і оплачувати цю роботу. Коли у нас будуть відкриті конкурси, щоб кожний університет перед початком навчального року оголошував такий конкурс на певні дисципліни і певну кількість годин, а всі фахівці на медіаринку, які відчувають свої сили в цьому, могли подавати свої конкурсні пропозиції.

Віталій Голубєв.

фільний... І, можливо, якраз умовно грошовитіший університет якоїсь фінансової чи промислової галузі міг би забезпечити кращу конкурентну позицію, ніж гуманітарний виш, щоб найняти найкращих фахівців України і забезпечити взірцеве навчання журналістики. За рахунок того, що в нього є більше ресурсів, зокрема акумульованих від прийому на основні і профільні спеціальності. За умови, повторюю, що в кадровому пріоритеті будуть не наукові звання задля акредитації, а залучення кращих практиків. Але сьогодні я в це не вірю.

«Вони хочуть вчитися, і вони готові вчитися, як і змінюватися та змінювати»

■ **Сьогодні сучасної журналістики навчаються не лише студенти і медійники-початківці. Активну участь у численних і різноманітних тренінгах, що їх проводять за сприяння донорів українські громадські організації, беруть журналісти і редактори з великим професійним досвідом, зокрема і представники реформованих (колишніх комунальних) місцевих редакцій, яким багато чого доводиться навчатися з нуля. Наскільки ефективним вам бачиться таке навчання?**

— Мій досвід як секретаря Національної спілки журналістів України у взаємодії з колегами з реформованих редакцій показує, що це зазвичай дуже вмотивовані й дуже досвідчені люди, доволі відкриті до нових знань, справ і технік. Вони пройшли через низку кардинальних змін у професії, і я бачу, що більшість з них, може, навіть краще і чіткіше усвідомлює журналістську місію, ніж окремі молоді люди, сформовані у вже незалежній Україні.

Дехто з молодших колег вважає, що журналістика — це писати гарні статті про людей, які заплатять за це гроші, або що це перепости з фейсбуку. Мовляв, стрічка «гуде» на певну трендову тему — щось потрібно про це написати. А те покоління звикло бути в «полі», поряд зі своїм читачем — їхати, скажімо, у віддалені села, вислуховувати там людський біль, а потім порушувати перед місцевими посадовцями гострі питання, які хвилюють жителів глибинки.

Колегам «старого гарту» болить несправедливість, і в цьому їхня сила. В цьому ж значною мірою й полягає суть нашої праці, щоб виступати по-

■ ЗУСТРИЛИСЯ—ПОГОВОРИЛИ

недооцінена, тому немає прямого знань та їх монетизацією»

З майбутніми журналістами у Тернопільському пресклубі.

середником між аудиторією й тими, хто володіє інформацією, яка здатна допомогти цій аудиторії, або тими, хто володіє ресурсами, які здатні вирішити проблеми цієї аудиторії. Тому і з розумінням своєї місії, і з відкритістю знанням у таких журналістів усе окей. Вони хочуть вчитися, і вони готові вчитися, як і змінюватися та змінювати.

У 2023-му наша команда Національної спілки журналістів досліджувала потреби редакцій з прифронтових та деокупованих територій. І ось, тісно спілкуючись із колегами, я побачив, як змінюється в багатьох із них сприйняття, приміром, тих самих цифрових платформ.

Якщо ще кілька років тому багато хто з них казав, що в нас є газета — і все добре, і ніякі фейсбуки нам не потрібні, бо це крастиме читачів, то тепер вони говорять, що побачили потенціал цифрових платформ і будуть їх розвивати. Значною мірою така зміна відбулася вимушено, через дуже погану роботу Укрпошти. Проте люди готові це робити й успішно роблять у їхньому поважному (для сегменту реформованої преси він в середньому такий) віці.

Молодші колеги нерідко звертають увагу саме на вік редакторів і журналістів реформованих локальних медіа. Але, знаєте, я б тут якраз акцентував на позитиві. Бо є життєвий досвід, який, з одного боку, дає розуміння місії журналістики, а з іншого боку — люди готові адаптуватися, бо більшість з них цією роботою живуть, журналістика є для них справою всього життя і вони не хочуть йти з професії, тож готові освоювати нові інструменти. Тому навчання для цієї категорії

дуже потрібне і перспективне. Зокрема, й ті тренінги, що їх проводить уже багато років «Тернопільський пресклуб».

Вважаю, що донорам варто і надалі підтримувати такі програми, тому що, образно кажучи, це та сама вудка, яку ми даємо людям, щоб далі вони вже самостійно ловили рибу.

«Конкурс дає дітям можливість самовиразитися, розповісти свої історії світові, розкритися, проявити себе»

■ Останнє запитання стосується вашого дітища — занованого вами всеукраїнського конкурсу «Я — журналіст!». Якою є його головна мета? А також поділіться, будь ласка, висновками і враженнями.

— Є речі, які робляться інтуїтивно, коли людина починає якусь справу, навіть до кінця не усвідомлюючи її мету. Можливо, Бог щось підказує, а ми просто виступаємо знаряддям у його руках. Десь так було в мене з цим конкурсом. В мене немає чіткої відповіді, навіщо я його придумав і навіщо його проводжу зараз. Швидше, є раціональні висновки, які вже розумом робив постфактум, коли аналізуєш здобутий досвід.

Очевидно, що цей конкурс дає дітям можливість самовиразитися, розповісти свої історії світові, розкритися, проявити себе. Очевидно, що це і для мене важливий комунікативний майданчик. Очевидно, що він став одним з інструментів подолання освітніх втрат, що їх спричинило насамперед тривале онлайн-навчання під час пандемії. Припускаю, що найбільше освітніх втрат — саме від нього.

Будь-які подібні конкурси — це можливість для дітей зайвий раз виговоритися, проявити і показати себе, знайти підтримку, а для вчителів — це раз відчуті важливість своєї праці. Тому принциповим для мене є офлайн-формат нагородження, щоб люди могли спілкуватися, взаємодіяти, подивитися одне одному в очі.

Також конкурс сприяє можливостям поширити в інформаційному просторі історії про героїзм українців, про успіхи українців, про те, що відбувається в Україні під час війни. Тому що ми націлюємо дітей не на літературу, а на журналістику, на те, щоб вони розповідали реальні історії з реальними іменами і подіями. Історія України пишеться сьогодні, пишеться нами і на наших очах. І я гордий, що учасники мого конкурсу беруть активну участь у цьому процесі.

Колись, будучи школярем, я сам брав участь у різних конкурсах та олімпіадах. І добре пам'ятаю, якими важливими в такому віці є можливість самовиразитися, як від підтримки і визнання ніби крила виростають і хочеться старатися, щоб досягнути більшого.

Ще мені здається, що дітям зараз важливо доносити, що й у такий складний час в Україні є можливість досягати успіху, що в них є тут перспектива. І якщо конкурс когось до цього підштовхне, дай Бог, то я буду радий.

Хочу розповісти про одного з наших переможців, Артема з Миколаєва. В 2021 році він виборов гран-прі, а в 2022-му їхня сім'я виїхала за кордон. Але через рік він повернувся в Україну, бо вирішив для себе, що здобувати вищу освіту тут, у Києвсь-

кому університеті імені Тараса Шевченка. Сказав, що не мислить себе поза Україною, хоче тут жити, тут здобувати успіхи і бути корисним. Це один із прикладів, які варті поширення, і заради таких теж варто проводити наш конкурс.

Існує він уже 15 років. І весь цей час ми, сім'я Голубевих, проводимо його власними силами і за власний кошт, плюс невеликі пожертви від небайдужих людей, які покривають частину витрат. Хотілося б, звичайно, більшої підтримки з боку тих, хто здатний її надати, тому що для нас це досить витратно, а для багатьох насправді це не такі великі кошти. І прикро, коли стикаєшся з байдужістю, навіть коли просиш лише поширити інформацію про конкурс.

Не знаю, до слова, чи є в Україні ще такий масштабний конкурс (щороку в ньому беруть участь 700-800 дітей, в останні два роки — з 13 країн світу), який 15 років витягує на собі приватна особа з невеликими статками. Багато хто каже: «Ти молодець, хай тобі якийсь грант дадуть». Ну то допоможіть його отримати, зведіть з меценатами, самі киньте гривню. Весь бюджет конкурсу — це кілька тисяч доларів, його могла б закрити одна людина чи організація. От тільки де їх знайти?

Я ось написав у фейсбуці, що готовий за власні кошти приїхати до вашої громади територіальної, до вашої школи, щоб презентувати конкурс, ви лише зберіть мені вчителів і дітей. Результат — нуль. Було лише одне запрошення, але це завдяки моїй колишній однокурсниці, яка домовилася зі школою, де навчається її дитина.

Допомагають самі вчителі, які зі своїх невеликих зарплат кидають на конкурс по 50-100 гривень і самі розповідають про нього учням, іноді батьки долучаються. Я бачу всі донати, тому знаю, про що кажу: бідні допомагають бідним. Але тут ідеться навіть не про гроші, а про інформаційне та організаційне сприяння, щоб відчуті, що те, що ти робиш, воно потрібне не тільки тобі.

Або ось Міністерство освіти і науки — чому б їм, наприклад, не відслідковувати такі речі, що робить громадянське суспільство, представником якого я в даному випадку є? І відповідно не запропонувати підтримку якоюсь практичною інформацією — контактами, базами шкіл, можливо, якусь зустріч допомогти провести. Щоб відчувалася практична зустрічна підтримка, що держава є сервісом для корисних громадських ініціатив.

Купа освітянських форумів проводять за грантові кошти нескінченні панельні дискусії: як не відкриєш соціальні мережі — усі про щось дис-

кутують, дискутують... Дорогі готелі забиті людьми з бейджиками, які все щось радяться, радяться, як ту освіту реформувати. Організатори серпневих педконференцій змагаються в креативності. Хоч би раз хто покликав виступити перед освітянами — розповісти про конкурс, поділитися конкретним 15-річним досвідом унікального для України проекту, який на своєму горбі витягує багатодітну сім'я! Невже сприймають мене як настільки чужого для системи?

Цього року ми вперше зробили номінацію для студентів, бо до того конкурс проводився тільки для старшокласників. І однією з лауреаток, до речі, стала студентка Галицького коледжу, випускниця Школи сучасної журналістики Тернопільського прес-клубу Анастасія Пестрак. Треба зазначити, що в нас дуже гарні стосунки з тернопільськими освітянами. Хочу згадати, приміром, Галину Вишневу, яка раніше викладала в Галицькому коледжі, а тепер працює у педагогічному університеті. Я завжди приділяю багато уваги особистим контактам з конкретними людьми, які зацікавлені та вмотивовані, бо в таких випадках завжди є результат.

Загалом я прагну знайомитися і контактувати і з директорами шкіл, і з учителями, і з батьками активних обдарованих учнів. Ненав'язливо розповідаю, що є такий конкурс, це безкоштовно, ви нічим не ризикуєте. Якщо дитина творча — пише, фотографує, знімає відео — то хай спробує, хай проявить себе. Тим більше, що є багато прикладів, історій успіху, які надихають.

Розкажу в кількох словах лише про одну з таких. У 2011 році, коли все тільки починалося і конкурс «Я — журналіст!» був ще обласним рівненським, а учасників — не більше сотні, переможцем став 16-річний сільський хлопчина Петро Катеринич. Сьогодні він — кандидат наук, викладає на факультеті журналістики в Київському університеті імені Шевченка. Це талановитий фотограф-дожник, який спеціалізується на фотографуванні птахів у їхніх природних ареалах і вважається провідним фахівцем у цій сфері на світовому рівні. А цього року Петро виявив бажання стати одним із меценатів нашого конкурсу. Він прийшов до нас у Спілку журналістів, членом якої є, особисто нагородив дитину, розказав свою історію. А в нинішньому журі конкурсу — теж є його колишні переможці, які нині вже кандидати наук, викладають у вишах, мають власну справу, власні онлайн-школи. І це захоплює. Звісно, що вони такими стали не завдяки конкурсу, але і та перемога, разом з іншими, зробила їх тими, ким вони сьогодні є. ■

■ ПРЕМ'ЄРА

Спогад для Майбутнього

Психологію, хореографію та танцювально-рухову терапію поєднує в роботі режисерка Людмила Мова

Вікторія КОТЕНОК

Чим українців нині, під час війни, вабить театр? Що вони хочуть побачити на сцені, відповіді на які запитання хочуть почути, які емоції прагнуть отримати, відчути, пережити?

Загальновідомо, що театр — це жива неповторна енергія, яку «тут і зараз» спільними зусиллями породжують творці вистави (постановники, виконавці та інші працівники закладу), і саме заради цієї енергії більшість глядачів ідуть до театру. Сьогодні його сміливо можна порівняти з генератором, на підзарядку до якого усі збігаються при черговому вимкненні електрики чи блекауті. Єдине, що, на відміну від генератора, в театрі виникає енергія різного характеру — позитивна, негативна, дивна, збагачувальна або спустошлива тощо, — і кожен глядач шукає ту, якої йому зараз бракує.

Лють підсилює, ненависть ослаблює

Режисерка, хореографка і психологиня Людмила Мова переконана, що сьогодні українцям дуже бракує енергії відновлення, любові і миру. Саме її треба генерувати, множити і надсилати запит на неї у Всесвіт. Бо вона дає нам духовну й емоційну силу чинити опір ворогу та продовжувати боротьбу. «Так, ми використовуємо також енергію люті, щоб відстоювати свої кордони і землю, захищати своїх людей, — додає Людмила. — Лють підсилює нас. Але не має з'являтися ненависть, бо вона нас ослаблює». Цей меседж режисерка заклала у свою нову танцювальну виставу-ритуал «Спогад для Майбутнього», прем'єра якої відбулася 20 вересня у Київському будинку архітектора.

Понад 25 років Людмила Мова викладає в українських вишах та проводить дослідження за напрямками психології, хореографії та танцювально-рухової терапії. За роки практики отримала звання професорки, докторки педагогічних наук і кандидатки психологічних наук. Нині викладає на кафедрі психології та гуманітарних дисциплін у Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв та на кафедрі хореографії у Київській муніципальній академії естрадного та циркового мистецтв, а також очолює Асоціацію танцювально-рухових терапевтів України і є членкинею Національної асоціації психологів.

Більш ніж 20 років тому Людмила заснувала і керує Центром психології руху та творчого самовираження LMaluma, в якому використовує знання з психології та досвід сучасного танцю, системи аналізу руху Рудольфа Лабана (Лабан-аналіз) та німецької танцівниці Ірмгард Бартењева, комбінуючи з різними техніками арт-терапії. На базі цього центру вона і поставила «Спогад для Майбутнього».

Для проекту режисерка провела кастинг і запросила 12 танцівників: Анну-Софію Бородкіну, Поліну Волкову, Єлизавету Дрюніну, Сергія Іванова, Валерію Зоренко, Марію Калашнікову, Дмитра Мітчикіна, Владислава Михайленка, Аліну Остапець, Андрія Поляшенка, Нікіту Сулька, Крістіну Шевченко, більшість з них є пред-

Вистава «Спогад для Майбутнього» схожа на ритуальний танець.
Фото надане авторкою.

ставниками Творчого об'єднання KnowName. Також у цій виставі бере участь Катерина Белявська, яку глядачі знають з телевізійних проєктів і якій виявилась близькою обрана Людмилою тема.

Другий показ танцювальної вистави-ритуалу «Спогад для Майбутнього» відбувся 11 жовтня. Він мав певні відмінності від першого показу. Після вистави усі присутні вшанували хвилиною мовчання всіх захисників і захисниць нашої країни. Згадали загиблого днем раніше чоловіка Катерини Белявської, яка не змогла вийти на сцену в цей день, але була присутня у залі.

«Спогад для Майбутнього» — це танцювальна мандрівка у стилі Contemporary dance різними історичними епохами: від перших людей, які будують між собою відносини, перших народів та їхнього співжиття, до нашого сучасного сьогодення і навіть недалекого майбутнього потрібні знання, розуміння і збереження свого минулого досвіду.

Єдність, світло, надія

Ідея цієї танцювальної вистави зародилася у Людмили ще навесні, й тоді їй хотілося, щоб постановка мала більш бійцівський, воєнничий характер, містила енергію опору і спротиву. Але, коли почала ставити і занурюватися з виконавцями в репетиційний процес, історія та тема почали змінюватися. Зрештою, виникла своєрідна вистава-подорож між минулим, теперішнім і майбутнім, у якій переплітаються різні енергії і сенси.

Хоч одна за одною змінюються сторінки історії, костюми на виконавцях залишаються незмінними. Але це — на перший погляд, бо при зміні освітлення сцени, музичного супроводу і рухів танцівників вони ніби таємничим образом теж змінюються. На початку вони нагадують вбрання доби Київської Русі, потім — козацької доби, наприкінці — сучасний одяг.

Важливу роль у виставі відіграє музика, адже вона відсилає до певного історичного періоду, задає ритм і атмосферу кож-

ній сцені, несе певний енергетичний посыл. У виставі звучать старовинні українські інструменти (за звучанням схожі на волинку), бандури (давні українські композиції з репертуару українських кобзарів XVII–XIX ст. у виконанні кобзаря-лірника Олександра Гончаренка), трембіти; а також сучасні композиції, створені відомою українською композиторкою Яною Шлябанською. Також цікавим є те, що під час вистави лунає живий звук Співаючих Чаш, який створює Людмила Мова, але більшість глядачів сприймає його як змонтований з іншим музичний супровід.

Сама вистава схожа на ритуальний танець, у якому всі танцівники то існують як окремі частини одного цілого (пошук себе і свого призначення), то розбиваються по двох, утворюючи пари (пошук друга/подруги, чоловіка/дружини), то діють як один механізм — синхронно і злагоджено (творення і будівництво держави, боротьба за волю і незалежність).

Кульмінаційною точкою дійства став аркан — давній гуцульський танець, який танцюють по колу. Нерозривне коло, що рухається, означає єдність, невинність життєвої енергії та існування, символізує світло, добро, надію, схоже на сонце, що котиться горизонтом і дає життєву силу. Цим танцем постановниця підкреслила важливість нашої згуртованості заради спільної мети — перемоги у війні. І у фіналі вона продовжує цю думку: артисти виходять до глядачів, стають поруч, у залі вмикається світло — і своїми рухами виконавці наповнюють простір енергією. Вони наче обіймають публіку, а разом з нею й увесь світ.

У такі моменти сам собі не віриш, у яких умовах нині українцям доводиться жити і працювати, з якими сумними звістками починати і завершувати день. А також укотре дивуєшся, як люди продовжують на 985-й день війни (04.11.24) генерувати енергію емпатії та любові, турботи і добра. І після перегляду схожих вистав переконуєшся, що таки-так — театр є одним із цих природних джерел позитивної енергії, якої так потребують сьогодні українці.

Наступний показ вистави «Спогад для Майбутнього» у Києві відбудеться 4 грудня. Також плануються покази в Черкасах, у Львові та у місті Хуст. ■

■ ПРЕМІАЛЬНІ

Де би ми не жили — Україна одна

Кліп з піснею на слова Андрія Демиденка відзначив конкурс-фестиваль у Маямі

Катря ПОЛІЩУК

Нещодавно в американському місті Маямі, на Міжнародному конкурсі-фестивалі інтернет-фільмів «Незалежна зірка» — Star Independent, усі 12 членів журі кращим українським кліпом назвали полум'яне відео «Україна одна», яке все більше шириться світом.

Дипломами лауреатів фестивалю і цінними кубками нагороджені його творці — ук-

раїнський поет-класик Андрій Демиденко та американська композиторка і співачка українського походження Наталія Багмут.

Виконують пісню спільно співаки, які живуть в Україні, — Павло Зібров, Анатолій Матвійчук, Віктор Павлік, — а також Інєса Братушик, яка тепер у Канаді, і ті, хто мешкає у США, зокрема, Наталія Багмут та Олег Шак.

Віншуємо! Слава Україні! ■

■ АРТПРОСТІР

Життя і смерть рухів

Японські мотиви перформансу народженої у Миколаєві Нани Бякової

Нана Бякова представляє архів рухів.
Фото надане організаторами.

Тетяна РУДЕНКО

У столичному Музеї Ханенків 16 листопада відбудеться показ перформансу та відеоінсталяції «Втрачений рух» мисткині Нани Бякової, яка народилася в Миколаєві. Цей проєкт — спроба надати неживим та нерухомим об'єктам властивості живого та навпаки. Прем'єра «Втраченого руху» відбулася в рідному місті мисткині. Далі покази пройшли в Берліні та Бухаресті. У листопаді є можливість побачити перформанс у Києві та Вроцлаві.

Нерухомі об'єкти Миколаєва — ракетний крейсер «Україна», будівельні крани, речі у покинутій миколаївській квартирі — поєднують пам'ять і втрату. А перформанс є спробою створити структурний візерунок задокументованого архіву рухів. Його доповнюють відеоінсталяції без видимого початку чи кінця.

«Я постійно повторюю рухи, пов'язані з певними об'єктами, запам'ятовую їх. Таким чином, ці рухи не мають початку чи кінця, тобто вони поза часом. Тоді як у фізичному світі час об'єкта і людини обмежений. У живому перформансі я збираю ці рухи в хореографію, так само обмежену в часі», — пояснює Нана Бякова.

Міждисциплінарна мистки-

ня, перформерка, дослідниця Нана Бякова з 2016 року присвятила себе практиці Анкоку Буто — японського авангардного танцю, який виник після Другої світової війни. Його часто називають танцем смерті.

Нана досліджувала історію Буто через архів Татсумі Хіджікати при артцентрі Університету Кейо та танцювала в складі Буто-колективу Muteki-sha (укр. — електроакустичний прилад, що подає звукові сигнали суднам). Її наставником у Токіо був Нату Су Накаджіма.

Після трирічної еміграції в Японію та року повномасштабної війни Нана повернулася в Україну. Нині базується між Києвом та Миколаєвом.

Робота над проєктом «Втрачений рух» почалася у межах Південного кола Стипендії Арто, яку втілила агенція proto produkcija. Проєкт реалізується в межах грантової програми Per Forma, організованої платформою Kyiv Contemporary Music Days за підтримки Performing Arts Fund NL та міністерства освіти, культури та науки Нідерландів.

Наступного числа після показу в Музеї Ханенків перформансу «Втрачений рух» заплановано кількагодинне неформальне спілкування з мисткинею. Також буде можливість упродовж дня знайомитися з відеоінсталяцією. ■

Петро КРАЛЮК

■ УКРАЇНИКА

Про середнє Побужжя (південне й північне Підляшшя, а також Берестейщина), яке зараз належить двом державам — Польщі й Білорусі, пересічний українець мало знає. Й не дивно. Адже це «не Україна». Хоча донедавна місцевий люд розмовляв (а подекуди й далі розмовляє) українськими говірками. Колись цей регіон становив одне ціле, утворюючи «етноконфесійний ареал, закріплений мережею волосних городів та церковними структурами, які підпорядковувалися Київським митрополітам», — пише тамтій український письменник та історик Юрій Гаврилюк.

Люд середнього Побужжя не лише розмовляв «по-своєму». Він творив українськомовну літературу, котру варто розглядати як частину загальноукраїнського літературного процесу. У XVI—XVII століттях тут з'явилася низка авторів, що писали руською (давньоукраїнською) книжною мовою. Це, зокрема, доволі знамітні фігури — Платій Потій, Ісайя Копинський, Афанасій Филипович. До речі, білоруси намагаються подавати їх як представників своєї літератури.

У період «національних відроджень», у XIX — першій половині XX ст., на середньому Побужжі з'являються автори, котрі писали не лише місцевими народними діалектами, а й українською літературною мовою. Їхні твори публікували в Холмі, Львові, Києві, Харкові.

Одним із перших, хто писав живою українською мовою, був Францішек Савич (1815—1845), що походив із сім'ї греко-католицького священника, навчався у Вільно і був противником російського царизму, що й знаходило відображення в його віршах, як-от:

*А тепер, де глянеши, само тільки латтє,
Вдома, в кишені — нічого немає,
Бо з чоловіка висають сили,
Авсьо то цари, москалі зробили.*

Одним з найбільш знаних українських письменників середнього Побужжя був Микола Янчук (1859—1921), ще відомий як славіст і етнограф. Народився у селі Люблінського повіту, однак у молоді роки опинився в Москві, де закінчив історико-філологічний факультет університету. «Друга столиця» Російсь-

Література

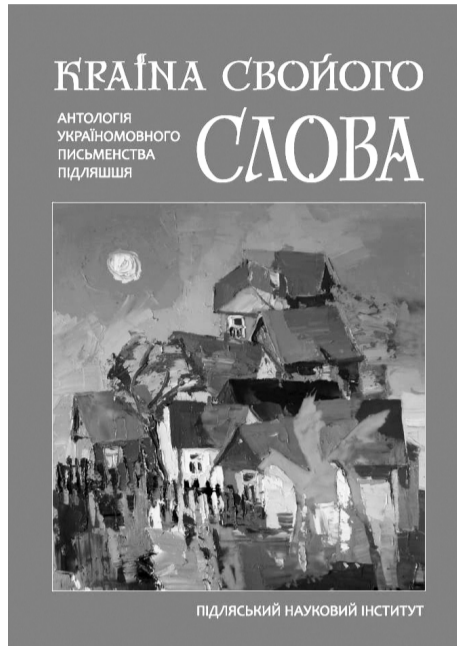
«забутої» землі

кої імперії так і не зробила його росіянином. Навпаки, під впливом гастролей української трупи з Наддніпрянщини Михайла Старицького й Марка Кропивницького він «став українцем». Написав низку п'єс українською мовою, де був широко представлений етнографічний матеріал. Це — «Пилип Музика», «Вихованець», «Чи заробиш, чи проробиш», «Відьма» та інші. Ці твори мали сценічне втілення. Високо оцінив п'єсу «Не допоможуть і чари, як хто кому не до пари» (написану Янчуком спеціально на московський бенефіс примадонни українського театру Марії Заньковецької в 1891 р.) знаний мовознавець і письменник Агатангел Кримський.

Микола Янчук з боєм сприймав руйнування традиційної етнічної культури свого регіону, що знайшло вияв у його віршах. Ось один з них:

*Колись мій люд святую мову
Ховав, як клейнод дорогий,
Тепер уищу вже розмову
Йому вчепили вороги.
Одні нам віру одняли,
А другі свій язик дали,
І думаєм ми, простаки,
Що ми вже стали поляки.
Встидаємось свого слова,
Тепер нам мильши польська мова,
То ж мова тих панів-катів,
Що нас же мали за скотів...
Опам'ятайся ж ти, мій люде,
Чи я діждуся того чуда,
Що знов ти станеш сам собою,
Що не загинеш з головою!..*

Справді, люд середнього Побужжя в той час зазнавав помітної полонізації. Причому цьому процесу сприяла нерозумна політика православизації цього регіону, де значну частину населення становили греко-католики. Ця політика супроводжувалася брутальними на-

сильницькими діями, які породжували опір. Зрештою, на знак протесту чимало людей у цьому регіоні перейшли на католицизм і «стали поляками».

У міжвоєнний період XX ст. окремі українські письменники середнього Побужжя, яке опинилося в складі Польської держави, стали активними громадсько-політичними діячами, організовуючи українські громадські й політичні організації в Польському та Люблінському воєводствах, а також представляючи своїх земляків у польському сеймі. Зокрема, активними діячами українського руху в цьому регіоні були Степан Семенюк (1895—1931), Володимир Китаєвський (1896—1940), Іван Бойтік (1897—1974), Борис Ольхівський (1908—1944) тощо. До знамих фігур серед вихідців із середнього Побужжя належав Дмитро Левчук (1898—1934), відомий під псев-

донімом Дмитра Фальківського. Він опинився на теренах советської України й став одним із представників Розстріляного відродження. Дмитро Фальківський, зокрема, знаний своїм віршем «Очерет мені був за коліску...», що став своєрідним гімном Полісся. Також із середнього Побужжя походив Федір Шоломницький (1912—1964), що писав під псевдонімом Федір Одрач. Він належав до Української повстанської армії; після Другої світової емігрував на Захід, зрештою опинився в Канаді. Саме на еміграції опублікував низку повістей, де описав життя своїх земляків.

У післявоєнний період середнє Побужжя остаточно розділили між «народною» Польщею та Советським Союзом. І хоча представники «советської частини» заявляли, що хочуть до складу УССР, але їх «записали білорусами». Так само в «народній» Польщі вважали, що населення середнього Побужжя — білоруси. Це врятувало їх від депортації під час операції «Вісла» в 1947 р.

Українське населення цього регіону намагалися білорусифікувати. На практиці в Польщі це перетворилося на полонізацію, в Білорусії — на русифікацію.

Та все ж середнє Побужжя в післявоєнний період дало нам низку цікавих українських авторів. Передусім варто назвати поета, літературознавця, перекладача, учасника руху «Солідарність» у Польщі Євстахія Васильовича (1926—2012), відомого під псевдонімом Остап Лапський. У 2007 р. він став лауреатом Шевченківської премії. Зараз у Білорусі живе письменниця Наталка Бабіна, яка теж походить із Середнього Побужжя й пише українською мовою. Її не так давно опублікований роман «Бодай, будка» розповідає про життя українців сучасної Берестейщини.

Нещодавно в Більському (Польща) вийшла антологія українського письменства Підляшшя «Країна свого слова», укладачем якої став згадуваний Юрій Гаврилюк. У ній представлені твори більш ніж сімдесяти (!) авторів. Це принаймні свідчить, що, незважаючи на денационалізацію населення Середнього Побужжя, українське слово тут продовжує жити.

...А українцям не варто забувати про цю «забуто» землю.

Костянтин РОДИК

Поетичні книжки зазвичай іменують збірками. Мабуть колись давно розлучений критик обізвав так новинку автора, що замість під обкладинку геть усе записане, включно з професійним сміттям. Означення прижилося, бо добре відбивало суть видавничої стратегії початківців-збирачів — навіть тих, хто потім здобувся на заслужену славу і справедливе місце в літературному каноні. Як-от навіть юний Тарас Федюк зі своїми першими чотирма одеськими збірочками.

Прикметно, що до вибраного тому, візуально точно названого «Цеглиною» (2019), Федюк примістив лише один вірш зі своєї дебютної збірки й так само куцу дешицу з інших перших видань. Це не лише про перебірливість зрілості, а і про різницю концепцій «збірка» і «книжка». Перша — проста арифметична сума, друга — складне алгебраїчне рівняння. Прибери з умов рівняння якийсь складник — і тема усієї книжки не триматиметься купи.

А справжні поетичні книжки — завжди тематичні. Не в сенсі віддзеркалення зовнішніх подій, а як психоаналітичні сеанси певних життєвих періодів. І тут уже з піснє слів не викинеш. Саме через це деякі пізніші книжки відтворені у «Цеглині» практично повністю.

Назви цим пісням наш автор дає напрочуд влучно: про ейфорійні відчуття конкістадора, що приїхав завоювати столицю, — «Золото інків» (2001);

про запаморочливе долучення вищого інтелектуального світу — «Таємна ложа» (2003); про усвідомлення самотності на будь-якій вершині — «Обличчя пустелі» (2005). А коли поет, по досягненні усього можливого у публічному бутті, повертається на ПМЖ до зануреного у вічну медитацію Овідіополя, і його замість оплесків та підступів облягає бурштинова застиглість «я, лиман і карасі» — хоч-не-хоч накотить невимовна туга. Федюк — сильна людина, спромігся її омовити у «чорному трикнижжі»: «Горище» (2009), «Хуга» (2011), «Халва» (2014). Світоглядну депресію подолав аж у «Канабісі» (2017).

Звісно, відгомін зневіри, нехай і приборканої, когитиметься далі, коли погляд падає на закуток, «де лежать візитівки нечинні». І тоді ностальгійна фантазія домальовує «на узбіччі знак «тут був асфальт»». Це — з Федюкової новинки «Виднокрай» (К.: Гамазин, 2024). На сторінці «Від автора» він на-

■ ПОЕЗІЯ

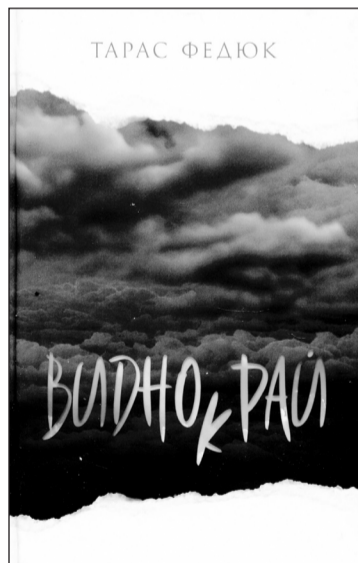
Край

раю

полягає, що це не книжка віршів, а саме збірка, де призначено ті, що «не друкувалися з різних причин, але переважно були блоковані самоцензурою... коли шукав певну музику і логіку на теренах абсурду». Як на мене, Федюк ніколи й не відбігав аж так далеко від абсурдистської тематики, проблематики і стилістики. Просто він сприймає абсурд не конче як привід до пересміювання у «бубабістській» версії, а ще й як реконструкцію поглядів давніх греків-стоїків. Відтак виходить, що «Виднокрай» таки не збірка, а чергова повноцінна книжка.

«Все що не зробив — тепер вже ні / і не те щоб ні але навіщо?», — починається один з віршів. Навіщо? Ну, не все ж задовольнятися маленькими радощами від риболовлі та перечитування класичної класики, — варто розкошувати й такими-от митями: «от сиджу в старій кав'ярні / разом з літом і мохитом / де за столиком сусіднім — / зрайка сонячних лоліт».

До речі, ще одна наскрізна

Федюкова нитка — еротична — геть мокра від абсурду. В одному з віршів травестовано фолькліт «Ти ж мене підманула»: «а щодо весілля — я / радію що ти мене...». Або таке: «не спалось ні була без сексу. / шевченка том. не допомгло». Це початок вірша, а кінець такий: «не спалось. хотілось жити / так що і досі ще живу». Не зважаючи на те, що «і в пізі також не помрем / ми старі і нам пізи / прекрасні уже ні до чого» (вірш із приводу афоризму Наталки Білоцерківцеві «ми помрем не в Парижі»). Коротше, варто далі жити, «подякувавши тихо небесам / й розкиданим між одя-

гом разом...».

Крайній вірш збірки: «шапки у небі летять шапками / абсурд ковтає в кутку абсент». Схоже, написано раннім Федюком. Але більшість у книжці, як свідчить автор, датована двома останніми роками. Якщо спробувати їх виокремити, виникає картинка: «клубочком за виднокраєм / згорнулося слово «вдома»».

Але чому це «вдома», яке навіть у «чорному трикнижжі» сприймалося як тут і тепер, раптом опинилося за обрієм? Чому з'являються нібито імпресіоністичні зовні, але насправді експресіоністські рядки «в синє небо / здійсмає вітерець акацієвий стяг / що означає що сьогодні Бог у себе»? Бо — війна. Федюк неоднораз відмежовувався від ганебної поетичної моди згадувати це лихо всує. Але часом поетів погляд потрапляє на якусь згадку з минувшини і виникає мимовільна («ходить як лис час / плутаючи сліди») асоціація: «вранці ми відійшли. / вийшло — на сто літ». Мені вже доводилося свідчити високу політаналітичну потенцію Тараса Федюка. Тому ставлюся дуже серйозно до його нібито абстрактного: «і лише ворожа смерть / власну смерть спинити може».

«от і все. і дай нам Боже сили / витримати все що напросили». ■

Дарка КОХ

«Ходить гарбуз по городу, питається свого роду...» — цей вірш знайомий кожному українцю змалечку, більшість вважає його народним, інші приписують його авторство Олені Пчілці — матері нашої славної Лесі Українки, а насправді його написав царський генерал Володимир Александров. Власне, і те, що був царським генералом (насправді військовим лікарем), і те, що прізвище в цього щиро українця зросійщене, — наслідки окупаційних часів. Насправді Володимир народився в 1825 році в родині сільського священника з села Бугаївка, що на Харківщині, писав п'єси, вірші рідною, українською, мовою, і хоча тривалий час по службі працював і жив з родиною у Варшаві, рідну мову не забував і дітей своїх навчав.

Чомусь саме зараз, коли вже листопад, з полів зібрано врожай, а чорна рілля під пар навіває смуток, спадає на думку цей дитячий віршик, який вселяє оптимізм і відчуття єдиної родини. Спливають у пам'яті жовтогарячі, червоні, зелені, жовті цяточки гарбузів на чорному ґрунті, що, ніби вишиванка, вкривають нашу землю.

Якось несправедливо недооціненим залишається цей овоч у нашому раціоні. Мабуть, народна традиція давати гарбуза невдахам-залиццям відбиває бажання готувати з нього страви. Єдине, що спадає на думку, — це традиційна гарбузова каша, та й то поширена далеко не по всій Україні. А дарма, адже це не лише корисний продукт, який підвищує імунітет, покращує травлення, сприяє схудненню, позитивно впливає на зір (містить багато вітамінів А, групи В, С, каротин, фосфор, магній та ще багато-багато інших мікроелементів), а й дуже смачний.

У дитинстві через специфічний запах ми називали його свинячим їдлом, адже з осені до нового врожаю цей овоч додавали до кормів тваринам (велика перевага гарбузів — вони добре зберігаються і не псується). Проте зараз є таке розмаїття сортів цього овоча, що готувати з нього можна не лише каші, а й супи, оладки, салати, десерти, смузі й навіть... каву. Ось про це й буде наша подальша розповідь.

Гарбузовий суп-пюре

Якщо ви любите супи-пюре, то вам обов'язково сподобається ніжний та ароматний, пікантний та дуже смачний суп із гарбуза. Готується він настільки легко, що з його приготуванням упорається не лише недосвідчена куховарка, а й дитина.

Беремо невеликий гарбуз (найкраще — сорт хоккайдо, але, на жаль, вони не всім по кишені, проте сорт баттернат (той, що схожий на булавку) — теж чудово підійде), кілька зубчиків часнику, пів літра жирного молока (краще — вершків), шматочок імбиру (розміром з яйце), сіль, карі (за бажанням), кілька ложок олії.

Очищуємо часник, імбир та гарбуз від шкірочки. Гарбуз нарізаємо кубиками. На пательню наливаємо олію, вичавлюємо часник та кладемо натертий на дрібній тертці імбир, злегка обсмажуємо (щоб з'явився запах). Тепер додаємо на сковорідку гарбуз, накриваємо її кришкою і тушуємо овочі, постійно помішуючи, поки вони не зм'якнуть.

НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ КУХНІ

Ходить гарбуз по городу...

Від супів до напоїв

Салат із запеченого гарбуза.

Нетрадиційна кава — лате... з гарбузом.

Даємо гарбузу трохи охолонути, а потім перекладаємо в чашу блендера разом із соком, який утворився під час тушкування, перебиваємо все до гомогенної структури. Утворену масу переливаємо до каструльки, додаємо сіль, карі, доводимо до кипіння, а потім вливаємо молоко (вершки), це трошки кип'ятимо — все, наш суп-пюре готовий. Найкраще його подавати з грінками, натертим часником, або з тостами із сиром.

Якщо комусь не подобається імбир або ж хтось не любить солодкі супи, пропонуємо інший варіант: 500 г гарбуза, півлітра баночка помідорів у власному соку (або ж 4-5 свіжих подрібнених помідорів без шкірочки), одна цибулина, один солодкий перець, сіль та перець до смаку, дрібка мускатного горіха, 0,5 ч. л. карі.

Підготовлений гарбуз обсмажуємо на пательні в олії, солимо, приправляємо мускатним горіхом та карі, додаємо подрібнену цибулю, добре обсмажуємо, доки гарбуз не стане м'яким. Тоді додаємо помідори, порізаний соломкою перець, накриваємо кришкою і тушуємо, доки всі овочі не будуть готовими. Отримуємо масу перекладаємо в чашу блендера і збиваємо до однорідності. Смакує з грінками, натертим часником.

Салат із гарбуза

Для приготування цієї закуски нам знадобиться 300 г гарбуза, 200 г сиру фета або бринзи, 2 зубчики часнику, 2 ст. л. оливкової олії, жменя гарбузового насіння, 100 г мікс-салату або айсберга, 0,5 ч. л. меленого розмарину, сіль, перець до смаку. Для соусу: по 1 ч. л. соку лимона, діжонської (або французької) гірчиці,

меду та 2 ст. л. оливкової олії.

Гарбуз миємо, чистимо від шкірочки, нарізаємо на кубики 2х2 см, викладаємо на деко, солимо та перчимо до смаку, притрушуємо вичавленим часником, скроплюємо олією і запікаємо в духовці 20 хвилин при температурі 200 градусів. Охолоджений гарбуз викладаємо в салатницю, туди ж кладемо нарізаний кубиками сир, подрібнений салат, посипаємо все це підсмаженим гарбузовим насінням, розмарином та скроплюємо соусом.

Сирно-гарбузовий десерт

Цей десерт смакуватиме навіть найвибагливішим гурманам, крім того, він стане окрасою будь-якої чайної церемонії, адже вигляд у нього — просто досконалий. Для його приготування нам знадобиться: 700 г солодкого гарбуза, 2 яйця, 3 ст. л. борошна, цедра лимона, 60 г цукру — це для помаранчевого шару. Для білого — 400 г свіжого сиру, 2 яйця, 100 мл йогурту або ж кефіру, 80 г цукру, пакетик ванільного цукру, дрібка солі, 4 ст. л. борошна.

Спочатку миємо гарбуз, очищуємо від шкірочки, нарізаємо кубиками, викладаємо на деко і ставимо в духову шафу запікатися десь на 40-50 хвилин при температурі 200 градусів. Коли овочі зм'якнуть, виймаємо і ставимо охолоджуватися. Тим часом сир викладаємо в глибоку миску (чи чашу блендера), вбиваємо яйця, додаємо сіль, цукор, ваніль, вливаємо кефір і збиваємо до однорідності. Додаємо борошно і легенько вимішуємо, щоб не було грудочок.

Гарбуз, що вже охолов, також перекладаємо в глибокий посуд, додаємо цукор, цедру

Суп-пюре з гарбуза.

Естетично досконала сирно-гарбузова запіканка.

лимона, борошно, яйця і збиваємо блендером. Головне, щоб обидві маси були однакової консистенції. Якщо гарбузова маса вийде зрідкою, можна додати ще трошки борошна. Це важливо, коли ви будете накладати обидві маси у форму — одна з них не повинна розтікатися більше, ніж друга.

Отож беремо форму для запікання (якщо вона не антипригарна, то застеляємо пергаментним папером і змащуємо олією чи маслом) і викладаємо почергово по 2 ст. л. сирну масу — потім поверх неї гарбузову і т. д. Ставимо наш десерт запікатися в духову шафу на 50 хв. при температурі 180 градусів. Готову запіканку тримаємо у формі, поки не охолоне, а вже потім виймаємо, щоб не пошкодити краї. За бажання притрушуємо зверху цукровою пудрою. Шматочки запіканки на тарілочки можна доповнити кулькою морозива або ж прикрасити зверху збитими вершками.

Гарбузові мафіні

Узагалі з гарбуза виходить чудова випічка. Ось, наприклад, мафіні з горіхами — вони розлетяться у вас вміть, адже вони «пасуватимуть» і до вранішньої кави, і пообіднього чаю, і до шкільного ланчбоксу дитині. Отож беремо 250 г натертого на дрібній тертці гарбуза, 60 г вершкового масла кімнатної температури, 60 мл олії, 120 г цукру, 2 яйця, 1 ч. л. соди та 1 ч. л. розпушувача, 2 ст. л. сметани чи густого кефіру, 180 г борошна, 1 ч. л. кориці та 0,5 ч. л. мускатного горіха, 80 г подрібнених горіхів, дрібку солі.

У глибокій мисці збиваємо блендером масло, доливаємо олію і продовжуємо збивати, доки маса не стане однорідною. Додаємо по одному яйцю і продовжуємо збивати. Вливаємо сметану, ще трохи зби-

ваємо, а тоді перемішуємо цю масу з гарбузом.

В окремі мисці поєднуємо всі сухі інгредієнти: борошно, сіль, цукор, розпушувач, соду, корицю та мускатний горіх, все ретельно перемішуємо, а потім додаємо гарбузову масу та горіхи. Лопаточкою змішуємо все разом, щоб не було грудочок, та викладаємо у формочки для кексиків. Випікаємо 30 хвилин при температурі 180 градусів. Готові мафіні притрушуємо цукровою пудрою або ж (якщо є час і натхнення) покриваємо глазуррю, або ж поливаємо розтопленим шоколадом.

Гарбузове лате

Давно закінчилися теплі сонячні дні, приходять сльота і холод, тому так хочеться залягти під теплим пледом і не висовувати звідти носа, але ж треба йти на роботу, по справах. У такому випадку вас збадьорить, надасть сили та енергії запашний, гарячий та енергетичний напій — гарбузове лате. Хтось скаже: «Фу, ну яка кава зі смаком та запахом гарбуза?!». А ви не поспішайте з висновками, а спробуйте — раптом засмакує.

Отож беремо порцію щойно приготованого еспресо, 100-150 мл молока, 20-30 г пюре гарбуза (зараз його можна купити — будь-яких марок, але ми не будемо їх рекламувати, — а можна приготувати самому: запікаємо гарбуз, перебиваємо блендером до однорідності, додаємо на кінчику чайної ложки кардамону, по пів чайної ложки меленої кориці та сухого імбиру, уварюємо хвилину десять до досить густого пюре — готово!), ванільний цукор, корицю. До молока додаємо гарбузове пюре, ванільний цукор, корицю і підігриваємо (можна у мікрохвильовці), а потім у чашку вливаємо каву, перемішуємо — гарбузове лате готове! ■

«Чемпіонат України перебуває на хорошому рівні. Його цікаво дивитися».

■ ФУТБОЛ

У кожного своя дорога

Через складну логістику «Динамо» у Лізі Європи пасе задніх, натомість у чемпіонаті країни зберігає чемпіонський темп

Григорій ХАТА

За кілька минулих років конкурентоспроможність вітчизняного футбольного чемпіонату відчутно впала, і про це красномовно свідчить 21-ше місце футбольної України в таблиці коефіцієнтів УЄФА. Попри те, що український чемпіонат виглядає вже не так якісно, як раніше, коли він за рейтингом входив до топ-10 європейських національних першостей, нині він має значно більше турнірної інтриги.

«Чемпіонат перебуває на хорошому рівні. Його цікаво дивитися», — каже головний тренер збірної України Сергій Ребров. А його підопічні, серед яких є і багато представників УПЛ, нині в Туреччині проводять підготовчий збір перед двома заключними поєдинками групового етапу Ліги націй — проти Грузії (16 листопада) та Албанії (19 листопада).

На турецький збір Ребров знову викликав представників клубів, які не входять до флагманського пулу, — Олексія Гуцуляка й Олександра Назаренка з «Полісся», а також Івана Каложного з «Олександрії».

Про Івана Каложного Ребров каже як про цінну знахідку для збірної. «Він — справжнє відкриття, показує дуже хорошу гру та бажання. Його робота є прикладом для інших футболістів. Це приклад тієї збалансованості, яка має бути у кожного футболіста. Тому Іван дійсно показав, що він хоче і може. Однозначно він заслуговує на всю інформаційну похвалу, яка була в медіа. Це все не випадково», — зауважує наставник збірної України.

Так само несподіваним виглядає й успіх «Олександрії» в національному чемпіонаті. Упевнено перегравши в минулому турі ЧУ «Карпати» (3:0), «Олександрія» оновила свій клубний рекорд в УПЛ

«Хет-трик» португальця Кампоса допоміг «Олександрії» розгромити «Карпати» в чемпіонаті країни.
Фото з сайту fco.com.ua.

за кількістю матчів без поразок, котрий досяг позначки в 17 поєдинків.

А героєм знакового матчу проти «білозелених» став португальський захисник олександрійців Мігель Кампос Феррейра. На початку року він перебрався з хорватського «Рудеша» до України й у матчі з «Карпатами» зробив «хет-трик».

«Мігель працює над штрафними і пенальті на тренуваннях. Після кожного заняття він це робить, тому це запорака його успіху, — пояснює очільник «Олександрії» Руслан Ротань. — Загалом я гордий за хлопців. Наші два останні матчі були виснажливими, тому що потрібна була високотривала концентрація і фізична робота, цей ритм і темп. Ми витримали й завдяки цьому маємо такий результат».

Попри те, що нинішній чемпіонат України не може похвалитися висококласними легионерами, з кожним днем їх у вітчизняній прем'єр-лізі стає все більше.

Щоправда, поки їх зовсім мало в «Динамо» (у стартовому складі на матч 13-го туру ЧУ проти «Полісся» не було жодного іноземця). Але для легионерів традицій-

но знаходиться багато місця в «Шахтарі»: в поєдинку проти «Зорі» Марино Пушич використав загалом сімох іноземних виконавців. Маючи ж такий серйозний закордонний пул, очільник «гірників» може робити якісну ротацию в напруженому календарі своєї команди.

За кілька днів до виграного матчу внутрішньої першості у «Зорі» (3:1) «гірники» грали в Лізі чемпіонів, де здобули свою першу перемогу в поточному розіграші, перегравши швейцарський «Янг бойз» — 2:1.

«Загалом я дуже задоволений цим матчем: тим, як ми грали, і тим, як старанно ми працювали в певних моментах. Я дуже пишаюся своїми футболістами і тим, що вони показали зараз у цілому. Вони заслуговують на великі компліменти за цю гру. Ми були організовані, дисципліновані й доклали всіх зусиль. Чудовий виступ моїх гравців», — прокоментував важливий успіх Пушич.

А от динамівці продовжують засмучувати уболівальників своїми результатами на євроарені. Четвертий матч основного раунду Ліги Європи знову завершився для «біло-

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. Прем'єр-ліга. 13-й тур.
«Чорноморець» — «Ворскла» — 0:1, «Лівий берег» — «Інгuleць» — 0:0, ЛНЗ — «Оболонь» — 0:1, «Олександрія» — «Карпати» — 3:0, «Колос» — «Кривбас» — 1:1, «Верес» — «Рух» — 2:0, «Шахтар» — «Зоря» — 3:1, «Динамо» — «Полісся» — 2:1.

Лідери: «Динамо», «Олександрія» — 32 (по 12 матчів), «Шахтар» — 26 (12), «Полісся» — 22 (12), «Кривбас» — 19 (12), ЛНЗ, «Карпати» — 18 (по 13), «Верес» — 15, «Рух» — 15 (12), «Зоря» — 15.

Кубок України. 1/4 фіналу (2 квітня 2025 р.). «Верес» — «Полісся», «Буковина» (Чернівці, Д-1) — «Вікторія» (Суми, Д-1), «Рух» — «Динамо», «Олександрія» — «Шахтар».

синіх» поразкою. Опинившись на 17-й хвилині матчу проти угорського «Ференцвароша» в меншості, підопічні Олександра Шовковського зазнали найбільшого розгрому в поточному турнірі (0:4). З нулем очок і такою ж кількістю забитих голів динамівці тепер перебувають на останньому місці серед 36 учасників основного раунду ЛЄ.

«Ми готуємося до кожної гри. Але вдесятьох проти одинадцятьох грати достатньо складно», — резюмував невдалу гру проти угорського колективу очільник «Динамо».

Олександр Шовковський наголошує, що на його молоді команду в нинішньому сезоні випало велике навантаження. За словами динамівського наставника, щільний календар, велика кількість роз'їздів і, що головне, складна логістика не дозволяє його підопічним виходити на матчі в оптимальних фізичних кондиціях.

«Безумовно, коли є втома, ми ніколи не піднімося до рівня своїх очікувань. Ми граємо через два дні на третій або через три на четвертий. Можливо, це нормальний графік, коли для команди створено нормальні логістичні умови. А коли ти проводиш у дорозі по 18-20 годин...» — зауважує Шовковський.

Після болісної поразки «Ференцварошу» протистояти в національній першості амбітному «Полісся» «біло-синім» було не просто. Увесь другий тайм кияни мали чисельну перевагу, втім на підсумковий рахунок це вплинуло не надто сильно — 2:1. Зрештою, перемога — це перемога. І під час перерви в чемпіонаті, котра обумовлена матчами національних збірних, динамівці разом з «Олександрією» залишаться на чільній позиції в турнірній таблиці. ■

Олексій ПАВЛИШ

Після відверто невдалого попереднього сезону з відсутністю нагород на ЧС та етапах Кубка світу і втрати квоти у п'ять спортсменів Федерація біатлону України вдалась до радикальних змін — Юрая Санітру на чолі чоловічої команди замінила Надія Белова.

«Коли вирішив змінити Санітру? Протягом сезону. Через комплекс факторів: відчув, що прийшов час це робити. Це дуже непросто, коли залишається до олімпійського циклу менше половини часу. Це складно робити, але ми маємо йти на ризики. Бо якщо хочемо на Олімпійських іграх разом з усіма випити шампанського, то маємо ризикувати», — пояснював керівник федерації Іван Крулько.

Коментуючи нову роль Надії Белової, Крулько зазначив, що розраховує на співпрацю з нею до кінця олімпійського сезону — вже після його завершення у федерації ухвалюватимуть подальші рішення з орієнтиром на наступний чотирирічний цикл.

При цьому Санітра продовжить працювати за індивідуальною програмою з лідером збірної Дмитром Підручним, який саме під наставництвом словацького фахівця в 2019 році став

■ БІАТЛОН

Відіграти втрачене

Українські біатлонні збірні входять до передолімпійського сезону в оновленому складі

чемпіоном світу.

«Якщо Дмитро вирішив тренуватися окремо, то, напевно, шукав найкращий варіант. Я ж зовсім не була проти. Тому що, по-перше, він — хлопець уже віковий. Йому хотілося якоїсь індивідуальності. Напевно, він уже втомився від командності, де все за розкладом. Трохи хотілося цієї відносної свободи», — пояснила Белова.

Згодом Підручний сам розставив усі крапки над «і». За його словами, віковим спортсменам комфортніше готуватися окремо від молодих біатлоністів у команді, що й підтверджують відомі приклади з європейських топзбірних.

«У моєму віці краще вже тренуватися за тією програмою, яка краще підходить і вже перевірена. В команді багато часу приділяється молодим, а коли тобі 33 роки, а хлопцеві

— 19, програма значно відрізняється і тренерка не може належно приділити всім увагу», — розповів Дмитро, наголосивши, що головним пріоритетом є підготовка до Олімпіади-2026.

А перед усією чоловічою командою на сезон 2024/2025, який офіційно розпочнеться вже 30 листопада етапом КС у Контіолахті, стоїть завдання повернути максимальну квоту в Кубку націй.

«Те, що ми втратили одну ліцензію, випали з топ-10 — звичайно ж, дуже погано. І дуже важливо повернути повний склад на гонки Кубка світу», — визнає Белова.

Жіноча ж команда, попри відсутність подіумів, минулого сезону таки зберегла максимальну квоту, тож на тренерській посаді залишився Микола Зоц. Під його керівництвом у сезоні 2023/2024 непоганий прогрес із медаллю на ЧС та восьмим місцем на

Лідер чоловічої збірної Дмитро Підручний продовжить підготовку до Олімпіади-2026 під керівництвом Юрая Санітри.
Фото: Федерація біатлону України.

дебютному «мундіалі» продемонструвала Христина Дмитренко.

Великі надії покладаються й на олімпійську чемпіонку 2014 року в естафеті Юлію Джиму, яка вже звично тренується за планом словенця Уроша Велепця. Гарною перевіркою можливостей і Джими, і Підручного стане Різдвяна шоу-гонка в Гельзенкірхені 28 грудня. Юлія та Дмитро вже втретє бігтимуть разом: тандем посідав вось-

ме місце на перегонах 2021 року і п'яте — у 2023-му.

До стартового етапу КС у Контіолахті жіноча збірна підходить без втрат — стартові гонки пропустить Ірина Петренко, яка влітку зламала ногу. Зоц визнав, що відновлення Ірини проходило не так швидко, як планувалося, тому на неї розраховуватимуть вже на другому етапі КС у Хохфільцені. ■

АКТОРИ І РОЛІ

Складний характер та безпрецедентний талант

Найкращі роботи майстра перевтілень

Марія ТКАЧЕНКО

Хоакін Фенікс — видатний актор, який шалено віддається своїй справі й здатний до радикальних перетворень. Про фільми, які продемонстрували світові всю міць творчого потенціалу Фенікса, — в цій добірці.

«Померти в ім'я» (1995)

Перша велика роль актора. Грає він Джиммі Емметта — підлітка, залученого до вбивства. Критики одразу розглядели у Феніксі майбутню зірку, відзначивши його нестандартну манеру й ніби одночасно і відразливу, і привабливу харизму.

«Гладіатор» (2000)

У ролі римського імператора Коммода Фенікс створив образ деспотичного і нерівноважного правителя. Гру Хоакіна відзначили як одну з найсильніших у фільмі, актор отримав номінацію на «Оскар» та «Золотий глобус». Загалом стрічка удостоїлася від Американської кіноакадемії п'яти статуеток.

«Переступити межу» (2005)

У цій біографічній драмі Фенікс втілює образ легендарного співака Джонні Кеша. Актор самостійно виконав вокальні партії, чим викликав захоплення і критиків, і глядачів та й узагалі продемонстрував зрілу майстерність, незважаючи на 30-річний вік.

«Коханці» (2008)

Хоакін зіграв Леонарда — пересічного і меланхолійного чоловіка, який намагався звести рахунки з життям. Актор тонко передав внутрішню драму героя без зайвих слів, показуючи при цьому раніше майже не властиві його персонажам м'якість і вразливість.

«Я все ще тут» (2010)

У фільмі Кейсі Аффлека Фенікс зіграв, по суті, самого себе, вдаючи, що залишає акторську кар'єру

Кадр із фільму «Джoker». Фото з сайту uakino.me.

заради репу. Вийшло настільки переконливо, що багато глядачів сприйняли те, що відбувається на екрані, за чисту монету.

«Майстер» (2012)

У стрічці «Майстері» Хоакін втілює на екрані образ Фредді Куелла, який потрапив у секту ветерана Другої світової війни з посттравматичним синдромом. За цю роль його номіновано на «Оскар».

«Вона» (2013)

Фенікс зіграв самотнього письменника, який закохується в штучний інтелект. Це зворушлива історія про велике почуття в епоху технологій. Хоакін зрозумів, прийняв свого персонажа і переніс його на екран, не боячись виглядати слабким.

«Вроджена вада» (2014)

Роль приватного детектива Ларрі Спортелло показала Фенікса в комедійному амплуа. Сама стрічка отримала змішані відгуки — сюрреалізм і гротеск в есте-

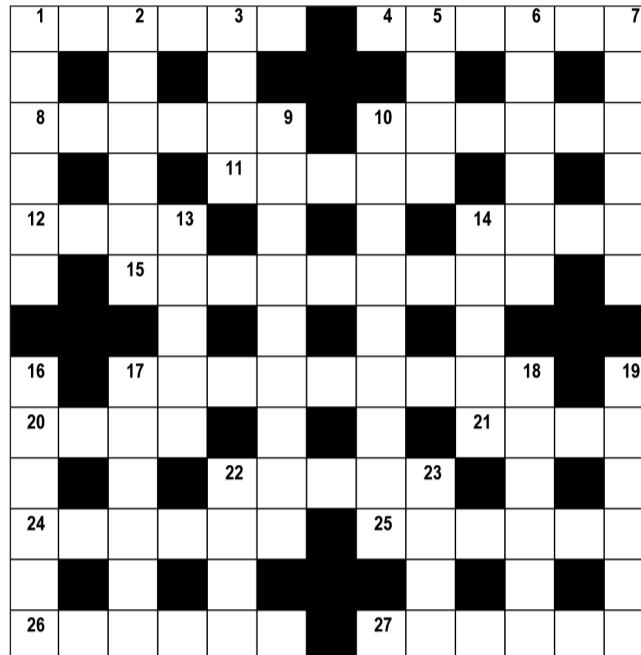
тиці 70-х припали до смаку далеко не всім. Але Хоакін ідеально витримав баланс комічності та психологізму, а його акторська гра стала головним козиром проєкту.

«Тебе ніколи тут не було» (2017)

У ролі Джо, ветерана, котрий рятує дітей від торгівлі людьми, актор створив складний образ чоловіка, який живе на межі насильства та розпаду. За цю роботу він отримав приз Каннського фестивалю.

«Джoker» (2019)

Безперечно, «Джoker» — кульмінація кар'єри Фенікса. І рік навті не в давно заслуженому «Оскарі». Режисер Тодд Філіппс відкрито визнав, що сценарій картини писали спеціально під Хоакіна. І дійсно, нікого іншого уявити в цій складній ролі не можна. Ї Фенікс не зіграв, а прожив. Фільм викликав гострий суспільний резонанс і закріпив за Хоакіном Феніксом славу, яка вже не згасне.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №46

По горизонталі: 1. Назва космічного корабля Ілона Маска, який доправив на МСК двох американських астронавтів. 4. Курортне містечко в Криму. 8. Хвороботворна бактерія, видима лише під мікроскопом. 10. Хворобливий стан, викликаний заниженим рівнем гемоглобіну в крові. 11. Місто на Полтавщині. 12. Відчайдух, завзята людина, мастак. 14. Дівчинка-лялька з казки «Три товстуни». 15. Лікар для тварин. 17. Порода службових собак-рятувальників, навчених шукати і витягувати людей, що потрапили під лавини. 20. Одне з найпоширеніших чоловічих імен. 21. Американська космічна агенція. 22. Зневажлива назва популярної музики чи масового мистецтва. 24. Чоловіче ім'я англійського походження. 25. Людина, яка готує спортсмена чи команду до змагань. 26. Форма музичного твору. 27. Офіціант у французьких ресторанах.

було чути, як реве ревучий» (Тарас Шевченко). 6. Шпага для випікання шашликів. 7. Півострів, де була золота лихоманка. 9. Хліб із маслом. 10. Антагоніст Бога, який має прийти перед кінцем світу. 13. «Цвіте ..., цвіте ..., а цвіт опадає» (народна пісня). 14. Будівельний матеріал із соломи, змішаної з глиною. 16. Найбільший м'яз, який згинає руку. 17. Планета Сонячної системи, яка має кільця. 18. Відомий латиський поет і драматург. 19. Британський поет-романтик. 22. Річка в Карпатах. 23. Давньогрецький музичний інструмент. ■

Кросворд №45 від 6 листопада

К	А	М	Б	У	З	Б	А	Й	К	А	Л
І	А	Н	Р	Л	Е						
Г	Е	М	А	Т	О	М	А	Т	І	Л	О
О	А	И	А	Г	П	Н					
Т	У	Л	А	Й	Д	А	Р	І			
Ь	И	Л	Б	З	С	У	Д				
	Г	Р	И	Б	О	С	Д	О	В		
Ю	Т	А	М	Р	А	І	К				
В	Т	М	А	С	О	Н	Е	Т	Н	А	
Е	Г	Н	Д	К	И	Ш					
Л	І	Р	А	К	А	Г	А	Р	Л	И	К
І	О	І	Р	К	Е						
Р	Е	Г	Е	Н	Т	С	П	Р	И	Н	Т

По вертикалі: 1. Старовинна назва шаблі, виготовленої з дамаської сталі. 2. Територія або частина однієї держави, оточена з усіх сторін територією іншої держави. 3. Монета, яку в Стародавній Греції кляли мерцю під язик, щоб було чим заплатити Харону за перевіз. 5. «Щоб ... широкі, і Дніпро, і кручі було видно,

ПРИКОЛИ

Дружина поїхала у відрядження. Чоловік будить дитину і веде в садок. Прийшли в один, а їм кажуть: «Це не наша дитина». Прийшли в другий — та сама історія. Сідають в автобус, їдуть. Дитина й каже:
— Тату, ще один садок, і я спізнаюся до школи.

Прийшов чоловік до лікаря:
— Лікарю, в мене болить голова.
— Ви п'єте?
— Жодної краплі спиртного.
— Палите?
— Ні.
— З жінками зустрічаєтеся?
— Ні.

— Скажу вам так: німб занадто стискає вашу голову.

Подружжя переїхало в новий будинок.

— Послухай, — каже дружина, — треба купити терміново штори, а то коли я стану роздягатися на ніч, сусіди можуть побачити мене.

— Не треба витрачатися, — відповідає чоловік, — коли вони побачать тебе, вони самі куплять штори.

Дві бабусі їдуть в електричці. Розговорилися.
— Ви куди їдете?
— У Фастів.
— А я з Фастова.

ПОГОДА

14–15 листопада за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно, без опадів. Вітер північно-західний, 1-2 м/с. Температура вночі 0...+2, удень +2...+3. Післязавтра вночі +1...+3, удень +2...+4.

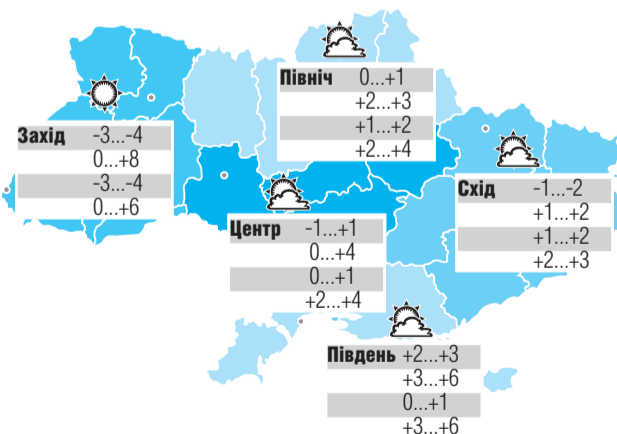
Курорти Карпат: хмарно з проясненнями, без опадів.

Славське: вночі -2...-4, удень -1...+5.

Яремче: вночі -2...-3, удень -3...+4.

Міжгір'я: вночі -2...-4, удень -1...+6.

Рахів: вночі -2...-4, удень 0...+4.

Передплатні індекси: 60970, 1555

Наша адреса:

03057, Київ, пр. Берестейський, 50

Електронна пошта редакції:

ukr.moloda@ukr.net

Рекламне бюро:

reklama-umoloda@ukr.net

Відділ реалізації:

0935171202

sale_umoloda@ukr.net

«УМ» в інтернеті: <http://www.umoloda.kyiv.ua>

Відділи:

економіки — wagner@ukr.net

культури, історії, суспільних проблем —

vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко

Засновник і видавець —

ПП «Україна молода»

Свідоцтво про реєстрацію:

КВ №3386 від 29.08.98

© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються

Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.

Комерційні публікації виходять під рубриками:

«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були!», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітасмо», «Любов і шана».

Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується

у видавництвах:

«МЕГА-ПОЛІГРАФ» — у Києві

Зам. 3009034

Верстка та виготовлення

фотоформ —

комп'ютерний центр

редакції «УМ»,

Газета виходить

щосереди

Тираж 58168